

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Værker i tolv bind 9: Niels Klim

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 9: Niels Klim", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 9: Niels Klim*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 101. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg09-shoot-idm139856962909520.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 9: Niels Klim

## **NIENDE KAPITEL**

### **Reisen omkring Planeten Nazar.**

Da jeg i en Tid af to Aar havde forrettet den møisommelige Løbertieneste, og giennemrendt Landet med Placater og aabne Breve, blev jeg endelig reent kied af denne besværlige og uanstændige Forretning. Jeg indgav til Fyrsten den eene Ansøgning efter den anden, hvori jeg begierte en anstændig Afsked, og tillige anholdt om en noget ærefuldere Befordring. Men det blev mig bestandig afslaaet, da Hans Durchlaughtighed troede, at en vigtigere Forretning vilde overstige mine Kræfter. Han anførte mig de Love og Sædvaner, som strede mod min Ansøgning, og efter hvilke kun de, som havde den fornødne Duelighed dertil, maatte befordres til anseelige og vanskelige Embeder. Det var nødvendigt, sagde han, at jeg forblev i min engang paatagne Tieneste, indtil jeg ved een eller anden Fortieneste banede mig Veien til en høiere Bestilling. Han sluttede med denne Paamindelse:

Hver med sin egen Alen maale sig!  
»Studeer og kiend dig selv!« er Viisdoms Lære. Og før en Vægt du kiæk paatager dig,  
Prøv dine Skuldre først, om du den og kan bære!

Disse gientagne Afslag bragte mig omsider til en dristig og fortvivlet Beslutning. Jeg stræbte af alle Kræfter at udpønsse noget nyt, hvorved jeg kunde lægge mine Talenters Fortreffelighed for Dagen, og aftvætte den Plet, man havde sat paa min Duelighed. Jeg tilbragte næsten et heelt Aar med at giennemstudere dette Fyrstendoms Love og Skikke, for, om mueligt, at finde et eller andet, der kunde 102 trænge til Forbedring. De Bemærkninger, jeg gjorde i denne Henseende, aabenbarede jeg en Tornebusk, som var min meget fortrolige Ven. Han fandt, at mine Betænkninger og Forslag vel ikke vare ganske ufornuftige; men tvivlede dog om, at de vilde være denne Stat til Nytte. Det var en Reformators fornemste Pligt, sagde han, at have det Lands Forfatning aldeles for Øie, hvori han vil foretage sin Reformation; thi een og den samme Anstalt kan, efter to Landes forskellige Beskaffenhed, frembringe ganske andre og aldeles modsatte Virkninger, ligesom det Lægemedel, der helbreder een Syg, kan dræbe en anden. Han gjorde mig opmærksom paa den Fare, jeg udsatte mig for, ved at vove dette Spil, forestilte mig, at det var ude med mit Liv, hvis min Plan, ved Undersøgelsen faldt igiennem, og bad mig derfor indstændig, i Forvejen ret omhyggeligen at overveie alle Ting. Imidlertid raadede han mig ikke aldeles fra min Bestræbelse, da det dog altid var mueligt, sagde han, at jeg ved moden Eftertanke kunde opdage noget baade til min egen og Statens Fordeel.

Jeg fulgte denne min Vens Raad, og udsatte min Plans Indlevering indtil videre. Imidlertid forrettede jeg med Taalmodighed min Tieneste, og gennemstreifede paa min sædvanlige Maade Byer og Provindser. Denne evige Omrenden gav mig Leilighed til meget nøie at lære at kiende det hele Fyrstendom, og alle de omliggende Egne; og at jeg ikke skulde glemme de Bemærkninger, jeg gjorde paa mine Reiser, skrev jeg dem op, saa got som jeg kunde, og overleverte saaledes Fyrsten engang et Bind af anseelig Tykkelse.

Jeg erfarede snart, at dette Arbeide var aldeles efter Hans Durchlaughtigheds Smag. Han giennemlæste med Eftertanke min Bog, og efterat have anbefalet den i Statsraadet med mangfoldige Berømmelser, besluttede han at betiene sig af mig, for at opdage hele Planeten Nazar. Jeg havde ventet en ganske anden Løn for mine vaagne Nætter, og sukkede taus med Poeten:

Ak! Dyden roses overalt - og fryser.

103

Men da jeg altid har havt særdeles Lyst til at see og høre hvad der var nyt, og stolede paa en overordentlig Belønning af den milde Fyrste ved min Tilbagekomst, paatog jeg mig alligevel med en Slags Fornøielse dette Arbeide.

Omendskiønt den hele Klode, Nazar, neppe har to hundrede tyske Mile i Omkreds, forekommer den dog Træerne, formedelst deres langsomme Gang, meget stor. Af denne Aarsag ere mange Lande, besynderlig de langt fraliggende, dem aldeles ubekjendte. Thi ingen Potuaner var i Stand til at giennemvandre denne Planets Riger i to Aar, da jeg derimod, ved Hielp af mine hurtige Been, blev færdig dermed i een Maaned.

Hvad der i Begyndelsen meget laae mig paa Hiertet, var Frygt for Sprogenes Forskiellighed; men man trøstede mig med den Forsikkring, at hele Planetens Indbyggere, saa forskiellige som de for Resten vare i Sæder, havde eet Tungemaal, og at hele det grenede Kiøn var overalt uskyldigt, omgiengeligt og giæstfrit, saa at jeg uden mindste Fare kunde vandre rundt omkring, hvor jeg vilde paa hele Kloden. Disse Efterretninger ansporede endnu meere min Tilbøjelighed, og jeg begav mig i Begyndelsen af PoppelMaaneden paa Reisen.

Alle de Ting, som nu følge, ere saa forunderlige, at man lettelig kan fristes til at holde dem for lutter

Tankespil og blotte poetiske Opfindelser, især da de physiske og moralske Forskielligheder, jeg bemærkede paa min Reise, vare saa store, at man, ved at forestille sig Forskiellen imellem de langtfra hinanden adskilte Folkeslag paa vor Klode, kun kan gjøre sig et meget svagt Begreb om samme. Men man maa tage i Betragtning, at de fleste Folkeslag paa *Nazar* ere adskilte fra hinanden ved Sunde og Have, hvorfor og Kloden seer ud som et Slags Archipelagus. Indbyggerne reise næsten aldrig over disse Vande, og Færgemændene, som boe ved Strandbredden, ere der blot for fremmede Reisendes Skyld. Thi de Indfødte sætte sielden Foden udenfor deres Boepæle, og 104 nødtes de imellemstunder at sætte over Vandet, skynde de sig i Almindelighed strax tilbage igien, da de ikke godt fordrage at leve i et fremmet Land. Saa mange Folkeslag altsaa, saa mange nye Verdener.

Den fornemste Aarsag til denne store Ulighed maa søges i Landenes forskellige Natur, som de manglefarvede Marker, de forskellige Jordarter, Planter, Frugter og Urter noksom give tilkiende. Hvad Under, at der ved denne store Forskiellighed i Jordbunden og Frugterne gives saa ulige og hinanden modsatte Egenskaber og Sæder hos Indbyggerne? I vor Verden er Forskiellen imellem de længst fra hinanden adspredte Nationers Sæder, Tænkemaade, Farve, Siels og Legems Dannelse ikke saa betydelig; thi da Jordbunden næsten overalt er den samme, uden for saavidt at det eene Land kan være frugtbarere end det andet, og Vand, Frugter og Urter have næsten een Natur, kunne her umuelig frembringes saa ulige Skabninger, som i den underjordiske Verden, hvor hvert Land har sin ganske særegne Beskaffenhed. Fremmede have vel Frihed til at reise og handle overalt, men ikke til at boesætte sig nogetsteds, hvilket heller ikke Landenes forskiællige og modsatte Beskaffenhed tillader: derfor ere alle de Fremmede, man møder, enten Vandrere eller Kiøbmænd.

De Provindser, som ligge nærmest omkring Potu, have alle næsten samme Naturbeskaffenhed som dette Fyrstendom. Deres Indbyggere førte i forrige Tider blodige Krige med Potuanerne; nu derimod staae de enten i Forbund med dem, eller have underkastet sig deres milde Herredømme. Men saasart man er kommen over det store Sund, som deler hele Kloden, saa at sige, i to Dele, seer man ganske nye Verdener, og nye hos Potuanerne aldeles ubekiendte Dyr. Det eeneste, som alle Klodens Indbyggere have tilfælles, er Fornuften, Træskabningen og det samme Sprog. Af denne Aarsag er det slet ikke besværligt at reise, saa meget mindre, da Indbyggerne, formedelst den store Mængde fremmede Vandrere og 105 Kiøbmænd, som reise igiennem Provindserne, ere vandte til at see ganske forskellige, dem selv aldeles ulige Skabninger.

Jeg har holdt for nødvendigt at erindre Læserne om alt dette i Forveien, at de ikke skulde støde sig over min følgende Fortælling, og ansee den som en sædvanlig SkipperEfterretning.

Det vilde blive for langt og kiedsommeligt at opregne i historisk Orden, stort og smaat, hvad der mødte mig paa denne Reise. For at undgaae denne unyttige Vidtløftighed, vil jeg kun opholde mig ved de Folkeslag, som forekom mig meest besynderlige, og i hvis Sæder og Egenskaber jeg fandt saa meget usædvanligt og forunderligt, at Planeten *Nazar*, fra denne Side, synes mig at fortiene Plads iblandt Verdens Underværker.

Overalt lagde jeg Mærke til, at det hele fornuftige Træekjøen i Artighed, Dømmekraft og Alvorlighed meget lidt afveeg fra Potuanerne; men i Skikke, Sidekræfter og Legemsdannelse fandt jeg dem saa forskiællige, at hver Provinds syntes mig en ny Verden.

I *Qvamsø*, den første Provinds man kommer til paa hin Side Sundet, vide Indbyggerne, som ere lutter Eegetræer, af ingen legemlig Svaghed eller Sygdom at sige; men opnaae i fuldkommen, vedvarende Sundhed den høieste Alderdom. De forekom mig derfor i Førstningen at være de lyksaligste blandt alle Skabninger; men jeg indsaae snart ved løselig Omgang med dem, at jeg havde taget mærkelig fejl. Jeg saae rigtig nok ingen iblandt dem bedrøvet; men jeg saae paa den anden Side heller ingen fornøiet; end sige glad. Thi ligesom den reeneste Himmel og mildeste Luft intet Indtryk gjør paa os, uden efter foregaaende Slud og Uveir, saa have og disse Træer intet Begreb om deres Lyksalighed, fordi den aldrig afbrydes, og føle ikke, at de ere sunde, fordi de aldrig ere syge. De henbringe deres Liv i bestandig Helbred; men tillige i bestandig Ligegyldighed. Ethvert Gode, som nydes bestandig, kieder omsider, og for at nyde Livets Glæder, 106 maa man undertiden have smagt dets Bitterheder. Jeg kan forsikke, at jeg hos intet Folk har fundet saa liden Artighed og Godlidenhed, saa kold og stiv Omgængelse, som hos dette. Det er en Nation uden Laster, men som man hverken kan elske eller hade; hvor man ikke møder nogen Fornærmelse, men heller ingen Velvillighed; kort: hvor man intet finder, som kan mishage, men heller intet som behager. Overalt, da den uophørlige Sundhed forvolder, at de aldrig have Døden for Øine, og aldrig røres af Medlidenhed, naar andre lide, henleve de deres hele Levetid i følesløs Roe, uden mindste Deeltagelse i deres Brødres Skiebne, saa at man ikke finder mindste Spor af Kierlighed, Medynk eller Velgiørenhed hos dem. Vi derimod, som ved Sygdomme erindres om vor Dødelighed, og paamindes bestandigen om at holde os færdige til den sidste Reise, lære ved egne Lidelser at have Medlidenhed med andres. Jeg fik i dette Land en levende Forestilling om, hvor meget Sygdomme og Dødsfarer bidrage til indbyrdes Kierlighed og Blidhed i Omgang med vore Medmennesker; og hvor megen Uret vi have, i at knurre mod vor Skaber, fordi vi synes at være fødte til disse Lidelser, der ere os saa tienlige, og have de lyksaligste Følger.

Disse Eege ere alligevel Sygdom underkastede, som alle andre Træer, saasart de komme andensteds hen. Jeg troer derfor, at dette Sundhedens Gode, hvis det ellers kan kaldes et Gode, bør allene tilskrives

Luften og Levnetsmidlerne der i Landet.

Provindsen *Lalak*, som man kalder med det Tilnavn *Maskatta*, eller den *Lyksalige*, syntes ret at svare til dette Navn. Alting fremkom der af sig selv, uden mindste Hielp af Kunsten. Man behøvede hverken at pløie eller saae i den yderst frugtbare Jord; kort: jeg fik her et tydeligt Begreb om det lyksalige Land,

Hvor hist en Bæk af Melk, og her en Flod af Miød Imellem Jordbær og Meloner flød;  
Og Cyperviin af Klippens Diamanter  
107 Nedsprudlede sit Guld i Kummer af Krystal,  
Som mellem Roser i den eviggrønne Dal  
Ved Bækkens Bred, med luemalte Kanter  
Utømmelige stode - hist og her  
Stod' vinkende med tusind grønne, røde,  
Voxgule Frugter Edens beste Træer,  
Og med udstrakte Grene dem frembøde;  
Her syded' Suppen, og paa samme Sted  
En pillet Høne faldt af Himlen ned  
I Jaspis-Gryden - hist i hele Skarer  
Sprang ud af Skoven lækkre, møre Harer,  
Og lagde sig paa hver sit Fad;  
Og stegte Ryper, Lærker, Bekkasiner  
Neddrattede med ufortrødne Miner  
Paa selvfrembragte skønne Porselliner,  
Der stodø om Fadet i symmetrisk Sirkelrad.  
Hist faldt en Sukkersnee, mens Saften af Citroner  
Hist styrknedes til lis; og Tærter og Makroner,  
Deviser og Gotgot - hvordan de bar sig ad -  
Var, før man saae sig til, og krøbne hen paa Fad;  
Mens alle Fugle sang, som ikke stegte vare,  
Snart een, snart to, snart tre, og snart den hele Skare,  
Vidtløftige Concerter udenad -  
Og Vandreren gik hen, og spiste, hvis han gad.  
Men disse overordentlige Fordele gjøre dog Indbyggerne slet ikke lykkeligere, end andre. Thi da de ikke behøve at arbeide for deres Underholdning, hendøse de deres Liv i Lediggang, og plages af mangfoldige Sygdomme. Der gaae Orme og Forraadnelse i deres Legemer, og de fleste døe for Tiden.  
Dette Lands Beskaffenhed gav mig Anledning til adskillige philosophiske Betragtninger; iblandt andet faldt det mig ind, ved at betragte denne Nations Vilkaar, at Tiene-stefolk og Daglønnere i visse Maader ere meget lykkeligere end de, som aldrig have nødig at sørge for det daglige Brød, og derfor henfaldte til Uvirksomhed og Vellyst.  
108 Den smager intet, som er altid mæt;  
Trods alt hvad Kunsten kan anvende,  
Er ved et Maaltid uden Ende  
Beständig Ekkel sidste Ret.  
Hver Vellyst, nydt bestandig, kieder,  
Man væmmes ved al Jordens Lækkerheder,  
Naar Nydelsen ei stundom holder op -  
Og Sielen døer tilsidst i den nedbrudte Krop.

Heraf udspringe de mange nedrige Planer, de fortvivlede Foretagender og hyppige Selvmord, som gaae i Svang her. Thi den Overflødighed, hvori de bestandig leve, sløver al Sands for Livets finere Glæder, og avler i dets Sted hos alle Ekkel og Kiede til Livet. Saaledes fandt jeg, at dette Land, som jeg indbildte mig at være et Paradiis, var Tungvindighedens tause Bolig, langt meere værd at ynke, end misunde, og skyndte mig derfor, jo før jo heller at komme ud deraf igjen.

Tæt derved ligger Riget *Mardak*, hvis Indbyggere alle ere Cypresser, af eens Skabning, naar man undtager deres Øine, som ere meget forskiellige. Nogle have aflange, andre fiirkantede Øine, somme have dem meget smaa, og atter andre saa store, at de dække hele Panden. Nogle fødes med to, andre med tre, og andre med fire Øine. Der gives endog somme, der kun have eet Øie, hvilke man skulde fristes til at ansee for den bekiendte Polyphemus's Afkom, hvis de ikke havde det i Nakken. De inddeles derfor i visse Stammer, efter deres Øines forskiellige Antal og Dannelse, hvis Navne ere følgende:

- 1) *Nagiri*, eller de, som have aflange Øine, og som derfor alle Objekter forekomme langagtige.
- 2) *Naqviri*, hvis Øine ere fiirkantede.
- 3) *Talampi*, der have smaa bitte Øine.

4) *Jaraku*, med to Øine; men hvoraf det eene altid er lidt skievære end det andet.

5) *Mehanki*, med tre Øine.

6) *Tarasuki*, med fire Øine.

109

7) *Harramba*, hvis Øine optage hele Panden.  
og endelig

8) *Skodolki*, der kun have eet eeneste Øie i Nakken.

Den talrigste, og altsaa og den mægtigste blandt disse Stammer, er *Nagirernes*, eller deres, som have aflange Øine, og derfor synes, at alle Ting ere aflange. Regenterne, Raadsherrer og Præster vælges altid af denne Stamme. Disse allene have Deel i Statsbestyrelsen, og antage ingen af de andre Klasser til noget offentligt Embede, med mindre han bekiender, at en vis, Solen til Ære, paa det høieste Sted i Templet opstillet Tavle, ogsaa forekommer ham aflang, og bevidner dette med Eed.

Denne Tavle er det allerhelligste i den Mardakanske Gudstieneste. Mange retskafne og dydige Borgere, som afskye Meeneed, komme derfor aldrig til Æres-Embeder, og ere bestandigen udsatte for al muelig Spot og Forfølgelse. Det nytter intet, at de undskyldte sig med at maatte tro deres egne Øine; de faae kun derved en Proces paa Halsen, og det, som blot er en Naturfeil, regnes dem til Ondskab og Gienstridighed. Eeden, som de, der ville være noget, maa underskrive, lyder saaledes:

»Kaki manaska quihompu miriac jakku mesimbrii caphani crukkia manaskar qvebriac ferusundora.«

Paa Dansk:

»Jeg sværger, at Solens hellige Tavle synes mig aflang, og lover i denne Meening at forblive indtil mit sidste Aandedræt.«

Saasart een har aflagt denne Eed, optages han i Nagirernes Stamme, og kan søge hvilken Ærespost han vil.

Dagen efter min Ankomst blev jeg, i det jeg gik omkring paa Torvet for at fordrive Tiden, en gammel Mand vaer, som førtes hen for at pidskes. En uhyre Mængde Cypresser gik efter ham, og døde ham med Skieidsord og Spottegloser. Jeg spurgte, hvad han havde gjort, 110 og man svarte mig, at det var en Kietter, som offentlig havde ladet sig forlyde med, at Solens Tavle forekom ham fiirkantet, og uagtet adskillige Advarseler var bleven haardnakket ved at forsvare denne farlige Meening.

Jeg gik straks efter ind i Solens Tempel, for at komme efter, om jeg havde orthodoxe Øine, og da virkelig denne hellige Tavle forekom ogsaa mig ganske fiirkantet, sagde jeg det aabenhjertig til min Vert, som nylig var bleven Kirkeværger der i Byen. Han drog et dybt Suk ved denne Leilighed, og tilstod, at den ligeledes syntes ham fiirkantet; men at han ikke torde lade sig mærke for nogen dermed, af Frygt for at lægge sig ud med den regierende Stamme, og blive sat fra sin Bestilling.

Jeg forlod stiltiende, og zittrende over mit hele Legeme, dette Sted, af Frygt for at komme til at undgjelde mine Øines Forseelse med Ryggen og derpaa med det forhadte Navn af Kietter til Spot og Spektakel at blive jaget ud af Byen. Ingen Indretning i Verden, syntes mig, kunde være meere gruesom, barbarisk og ubillig, end denne, hvorved Forstillelse og Meeneed, som jeg var Øievidne til, allene banede Vei til Æresposter. Jeg glemte derfor ikke heller, da jeg var kommen hjem til Potu, ved alle Lejligheder at udtømme min Galde over denne barbariske Stat. Men da jeg engang paa min sædvanlige Maneer tordnede mod denne Indretning, og gav min hele Ærgrelse derover Luft i en Samtale med et Enebærtræ, som var min meget fortroelige Ven, fik jeg følgende Erindring: »Vi Potuaner holde rigtig nok Nagirernes Indretninger for daarlige og ubillige; men du, min kiære Klim, burde ikke, synes mig, forundre dig saa meget over, at man der behandler Synets Ulighed med saa megen Strængthed; thi, saavidt jeg erindrer, har du selv fortalt, at der i de fleste europæiske Stater gives visse herskende Stammer, som formedelst en egen naturlig Feil paa Synet eller Forstanden, forfølge de andre med Ild og Sværd; og dog har du roest disse Tvangsmidler, som meget gudelige og Staten nyttige Indretninger.« Jeg mærkede strax, hvor han vilde 111 hen med denne Stikpille, og blev ganske rød i Hovedet. Siden den Tid dømte jeg altid mildere om dem, som fare vild, og raabte bestandig paa Tolerance.

Fyrstendømmet *Kimal* holdes for den mægtigste af alle denne Klodes Stater, formedelst dets uhyre Rigdomme. Thi foruden de store Sølvgruber, som findes der i Mængde, samler man aarlig en stor Deel Guld sand af Floderne, og Søen ved Kysterne er næsten overalt rig paa Perler. Men ved nøiere at undersøge dette Lands Tilstand, lærte jeg, at Lyksalighed langtfra ikke bestaaer i blotte Rigdomme; thi de fleste Indbyggere vare enten Bierfolk, Guldrenere eller Perlefiskere, som fordømte til den skammeligste Trældom, rodede i Jorden og i Søen, for den kiære Vindings Skyld. De, som ikke give sig af med dette Arbeide, holde Vagt over de samlede Skatte. Hele Landet er saa fuldt af Røvere, at man ikke kan reise der

uden bevæbnede Ledsagere.

Der ingen Dag saa hellig er, at jo  
Paa den sit Øie Solen vender bort  
Fra een og anden nedrig Handling; Sving,  
Og Vold, og Tyverie gaae der i Svang.  
Man lever kun af Rov. For egen Slægt  
Er ingen Slægtning tryk, og ingen Giest  
Kan sove rolig under Vertens Tag;  
Een Broder lurder paa den andens Liv,  
Og Sønnen tæller længselsfuld hvert Skridt  
Hans Fader gjør mod Graven. Spor af Dyd  
Ei findes meer. Astræa selv, den sidste,  
Iblandt de himmelske, forlod med Skræk  
Den blodbestænkte, lastopfyldte Jord.

Saaledes fortæner dette Folk, som af alle dets Naboer ansees med skeele Øine, meget meere Medlidenhed end Misundelse. Thi Frygt, Mistanke, Nid og Misundelse raser i alle Hierter: den eene anseer bestandig den anden som en Fiende, der lurder paa hans Midler, saa at Skræk, 112 Bekymring, vaagne Nætter og blege Ansigter, ere de eeneste Frugter af den Lyksalighed, Fyrstendømmet *Kimal* udraabes for. Jeg reiste derfor med megen Angest og Besværlighed igiennem dette Land; thi ved hver Bom og Station maatte jeg melde den derværende Vagt mit Navn, mit Fødested, Aarsagen til min Reise, og deslige, saa at jeg, kort sagt, saae mig udsat for alle de Bryderier, en Reisende er underkastet i mistroiske Lande. Der gives og i dette Fyrstendom et ildsprudende Bierg, som ideligen opkaster den underjords brændende Materie i store Strømme.

Saasnart jeg var kommen ud af dette Land, hvis Giennemvandring var mig den besværligste paa min hele Reise, fortsatte jeg mit Løb bestandig imod Østen. Jeg traf overalt omgiengelige og artige, men tillige høist besynderlige Folk. Men over ingen undrede jeg mig saa meget, som over Indbyggerne i det lillebitte Rige *Qvamboja*, der var af en, saa at sige, ganske bagvendt Natur. Jo ældre, for Exempel, een var, desto overgivnere og vellystigere var han, saa at Fremfusenhed, Løstgængelighed, og de Laster, som ellers pleie at have Sted hos Ungdommen, der toge til med Alderen. Af denne Aarsag betroes ingen i denne Stat noget Embede, med mindre han er under sine fyrretive Aar; thi saasnart een har fyldt dem, ansees han som en vild Pog,

Der trænger til gientagne Dask  
Af sin Mamas Krabask.

Jeg saae gamle Mænd med graa Haar gjøre Spilopper paa Gaderne, og lege Høi og Due midt paa Torvet.

Hist bygged' een med ufortrøden Sved Af Kort tre, fire Stokværk høie Huse,  
Som strax en anden pusted' ned;  
Hist saaes i Langbold een at buse,  
En anden i sit lange Skiæg  
At fange Bolden; somme trilled' Æg,  
Og andre spilled' nærmeste til Væg;  
113 Her en Matrone med sin Dukke tripped',  
Og hendes gamle Mand,  
Hvis Hyldeprøite strax gav ikke Vand,  
Ved Siden gik og vripped',  
Og svor en ivrig Eed at ville gjøre den  
Til Hyldebøsse om igien;  
Een spilled' Skorsteen hist, og her en anden Top;  
Een reed paa Kiep i Trav, en anden i Galop.

Drenge, som gik forbi, skammede disse gamle Folk ud, og pidskede dem sommetider hiem til deres Børn. Jeg mødte engang en udlevet Olding, som gik og spillede Top paa Torvet, og man fortalte mig, at han i sin Ungdom havde været en særdeles alvorlig Mand, og beklædt den øverste Plads i et stort Raad.

Denne bagvendte Orden har Sted hos begge Kiøn. En ung Person, som giftede sig med en meget gammel Kone, blev derfor overalt spaaet Horn, da tvertimod hos os kun en gammel Mand, der ægter en ung Pige, frygter for denne Prydelse. Jeg traf endog paa Torvet engang to ældgamle udtærede Mænd, som duellerte. Da jeg udlod mig med min Forundring over denne usædvanlige Fyrighed i saa høi en Alder, og spurgte om Aarsagen til Duellen, svarte man mig, at den var reist sig af en Strid imellem dem om et løst Fruentimmer, som de havde begge lige Fordring paa. Man lagde til, at de sikkert vilde faae dygtig Strips af deres Foresatte, hvis de kom efter disse overgivne Alderdoms Streger. Samme Aften blev der fortalt, at en fornem gammel Dame havde hængt sig af Fortvivlelse over en ung Bøg, som havde givet hende Kurven.

Denne bagvendte Naturens Orden fordrer naturligviis bagvendte Love. Derfor tillades det ingen, i den Afdeling af Loven, som handler om Formynderie, at forestaae sine egne Midler, med mindre han er under fyrretive Aar; og ingen Kontrakt imellem Personer over denne Alder ansees for gyldig, hvis den ikke er underskrevet og bekræftet af deres Formyndere eller Børn. I det Kapitel om 114 Subordination hedder det: »*Oldinger og gamle Koner skulle være deres Børn hørige og lydige.*«. Embedsmænd faae altid deres Afsked noget før de ere fyrretive Aar, da de gøres umyndige af Raadet, og overgives til unge Slægtnings Opsigt og Bestyrelse. Jeg fandt det derfor ikke raadeligt at opholde mig alt for længe i dette Land, hvor jeg om ti Aar vilde blive dømt efter Loven til at være Barn igien. Da jeg havde fuldendt min Reise, sammenlignede jeg dette Folks Beskaffenhed med den Levemaade og de Indretninger, vi have hos os deroppe, hvor adskillige i deres mandlige Alder leve, tænke og skrive som Philosopher; men i deres Alderdom jage efter store Rigdomme, tomme Titler og andre Narrerier. Denne Sammenligning forsonede mig lidt igien med *Qvambojerne*, og lærte mig at dømme mildere om dem, end jeg i Begyndelsen havde gjort.

I Kongeriget *Kokleku* har man en ikke mindre vrang Skik, som Europæerne ganske vist aldeles ville fordømme. Det bagvendte i denne Skik har Naturen ingen Skyld i, men allene Lovene. Indbyggerne ere alle Eenebærtræer af begge Kiøn; men Mændene bruges kun til Kiøkkensager, og andet ubetydeligt Arbeide. I Krigstider gjøre de rigtig nok Tieneste; men blive sielden meer end Soldater; kun meget faa drive det saavidt, at de blive Fændrikker. Denne Post er den høieste, noget Hantræe i denne Stat kan gjøre sig Haab om. Fruentimmerne derimod betroes de vigtigste, saavel borgerlige, som geistlige og krigerske Embeder. Jeg havde kort tilforn opholdt mig over Potu-annerne, fordi de i Betieningers Uddeling ikke gave det eene Kiøn Fortrin for det andet; men denne Nation forekom mig reent unaturlig og rasende. Jeg kunde aldeles ikke begribe Mandkiønnetts Uvirksomhed, at det, trods sit Fortrin i Legemsstyrke, taalmodigen blev ved at bære dette foragtelige Aag, og i saa mange Aarhundrede havde ladet alting gaae i den gamle Slendrian; thi det havde naturligviis været dem let at afkaste Aaget, hvis de havde haft Villie eller Mod dertil. Men den gamle Vane havde 115 dysset dem saa reent i Søvn, at det ikke faldt nogen ind at vove det mindste Skridt, for at løsrive sig af disse skammelige Lænker: de troede, at Naturen nu saa vilde have det, at Fruentimmerne skulde regiere Staten, og Mændene væve, kaage, strikke, spinde, feie Stuerne og faae Hug oven i Kiøbet.

Fruentimmerne grunde deres Herredømme paa Mændenes større Legemskræfter, deres stærkere Muskler, og til grovt Arbeide beqvemmere Lemmer. Det er heraf tydeligt, paastaae de, at Naturen kun har bestemt dem til hvad der kan forrettes med Kroppen.

Fremmede forundre sig, naar de komme ind i Husene, og see Fruen paa Studerekammeret i Papirer op til Ørerne, mens Herren nysler om i Kiøkkenet og skurer Gryder. Og tilforladelig blev jeg, i hvilket Huus jeg kom, naar jeg vilde tale med Manden, viist ud i Kiøkkenet, hvor

Een stod i Vasken, og en anden hakked' Kiød;  
Een vendte Steg, en anden trilled' Boller;  
Og mellem Fade, Potter, Kasseroller,  
Enhver med Bæven Husets Frue lød.

Jeg saae mange bedrøvelige Virkninger af denne urimelige Skik. Ligesom man, for Exempel, finder paa andre Steder løse Fruentimmere, der bringe deres Kydskhed til Torvs, og handle med deres Yndigheder, saa finder man her unge Karle og Mænd, der sælge deres Nætter, og til den Ende leie sig visse Vaaninger, hvis Skildter og Overskrivter vise hvad der handles med. Men da man i Almindelighed alt for dumdrstig og offentlig driver denne Handel her, blive disse løse Mandfolk ofte grebne, satte i Arrest og pidskede, ligesom Skiøgerne hos os. Koner og Jomfruer derimod kunne, uden mindste Tab af deres gode Navn og Rygte, gaae omkring paa Gaderne, vinke ad Mandfolkene, gløe dem stivt i Øinene, zidske med Læberne, fløite, raabe pst! tage dem om Hagen, napse dem, male skamløse Dumheder i Buegangene, og gjøre saa mange Spilopper, som de ville. De fortælle, uden at man fortænker dem deri, deres 116 Uforskammenheder, og gjøre sig til af dem, som af ligesaa mange Seiervindinger; ligesom Smaaherrerne hos os prale med Ramser paa alle de Damer, hvis Fortroelighed (ofte kun et Ørefigen) de have nydt. Det lægges aldeles intet Fruentimmer her til Last, om hun beleirer unge Mandfolk med Elskovsvers, Kierlighedsbreve og Foræringer; men en ung Karl stiller sig ved saadan Leilighed gjerne meget koldsindig og ærbar an, da det strider imod Velanstændigheden for et Mandfolk, strax at sige en ung Pige Ja.

Der var i den Tid, jeg opholdt mig der, en stor Allarm med en vis Raadsherres Søn, som var blevet voldtaget af en Jomfrue. Hun blev paa de fleste Steder meget ilde omtalt, for denne afskyelige Handling, og den unge Persons Venner mumlede om, at der skulde lægges Sag an imod Pigen, og at hun sikkert ved næste Consistorium blev dømt til at redde hans Ære, ved at ægte ham, især da man med formelige Vidnesbyrd kunde gottgjøre, at den unge Karl bestandig havde ført et ærbart og ustraffeligt Levnet, førend hun forførte ham.

Lyksalige *Europa!* udbrød jeg ved denne Leilighed, og især tre Gange lyksalige *Frankrig* og *Engelland!* hvor det svagere Kiøn svarer til sit Navn, hvor Konerne saa ganske blindt adlyde deres Mænds Befalinger, at de meget meere synes at være Maskiner eller Automater, end med frie Villie begavede Skabninger!

Jeg vovede ikke at laste denne bagvendte Sædvane offentlig, saa længe jeg opholdt mig iblandt disse Eenebærtræer; men saasnart jeg var kommen uden for Hovedstaden, fortalte jeg adskillige, at den aldeles stred imod Naturen, da det var klart af den almindelige Naturens Lov, og alle Folkeslags Samtykke, at Mandkiønnet er bestemt til vanskelige og vigtige Forretninger. Men de paa-stode, at jeg forvirrede Sædvane og Indretninger med Naturen, og at den foregivne Skrøbelighed hos Qvindekiønnet blot maatte tilskrives Opdragelsen, hvilket dette Lands Tilstand især viiste, da man der fandt Dyder og Sindsgaver hos Fruentimmerne, som Mandfolkene paa andre 117 Steder allene tilegne sig. Og rigtig nok ere de Koklekuanske Damer i Almindelighed beskedne, alvorlige, sindige, bestandige og tause; da Mændene derimod ere letsindige, fremfusende og sladderagtige. Derfor, naar der fortælles noget urimeligt, siger man for et Ordsprog: *Det et Mandfolke-Sladder; og* naar noget er foretaget med Overilelse, uden modent Overlæg: *Man maa holde Mandfolkens Skrøbelighed noget tilgode.* Men jeg kunde ikke lade mig nøie med disse Grunde, og blev ligefuldt ved at fordømme denne Stats Forfatning, som bagvendt, vanskabt, og aldeles stridende mod Naturen. Den Ærgrelse, som dette qvindelige Overmod opvakte hos mig, var Aarsag i det ulykkelige Forslag, jeg gjorde, da jeg var kommet hiem til Potu, og som bragte mig tusinde Fortredeligheder paa Halsen, hvorom jeg paa sit Sted skal melde noget siden. Iblandt de prægtigste Bygninger i denne Bye var det Dronninglige Harem, hvori der var tre hundrede overordentlig smukke Mænd og Ynglinger, der underholdtes til Dronningens Forlystelse paa hendes egen Bekostning. Da jeg hørte, at nogle roste min Skabning, begav jeg mig i største Hast paa Reisen igien, af Frygt for at blive kapret til Hendes Majestæt; og - Frygt gav mine Fødder Vinger.

Næst ved dette Rige ligger det *Philosophiske Land*, som Indbyggerne, der aldeles have fordybet sig i Philosophie og de høie Videnskaber, kalde det. Jeg brændte ret af Længsel efter at see dette Rige, som jeg forestilte mig, maatte være alle Musernes sande Sæde, og Middelpunkten for alle Videnskaber; jeg ventede ikke at see Agre og Enge, men

Een eeneste uoverseelig Have,  
Hvor Kunsten ikke med Naturen stred,  
Men begge favnedes i begge værdig Fred -

Og med Hovedet fuldt af denne Forestilling, skyndte jeg mig af alle Kræfter derhen, og talte hvert Minut paa Veien. 118 Jeg fik baade besmurte og saarede Been ved denne Leilighed; thi Landeveiene vare fulde af Steene og Huller, og saa giennemskaarne af Grøvter og Moser, at jeg snart maatte trampe over Steendynger, snart traskede igiennem Moradser, da der ingensteds var Broer at finde. Men jeg udstod kiæk alle disse Besværligheder, naar jeg tænkte paa, hvad der ventede mig, vel vidende, at man ikke løber til Himmerig paa Roser. Da jeg i en Times Tid havde møisom kiempet mig igiennem, mødte jeg en Bonde, som jeg bød god Dag, og spurgte, hvor langt jeg havde tilbage endnu, før jeg kom til *Maskattia*, eller det philosophiske Land? - Du maatte heller spørge, svarte han, hvor langt du har tilbage, før du kommer ud af det igien; thi du er lige midt deri. Jeg studsede forskrækkelig ved denne Efterretning. Hvordan gaaer det til, blev jeg ved, at et Land, som beboes af lutter Philosopher, ligner meer et Opholdssted for vilde Dyr, end et dyrket og beboet Rige? - Ja! svarte han, det vil snart komme til at see bedre ud, naar Indbyggerne først faae Stunder til at give sig af med slige Bagateller. For nærværende Tid maa man undskylde dem, at de lade Marker og Enge ligge, da de have høiere himmelske Ting i Hovedet, og pønse paa at finde en Vei til Solen. Man kan ikke blæse og søbe paa eengang. - Jeg forstod strax hvad denne Bonde, der lod til at være temmelig slu, vilde sige; traskede lidt længer frem, og kom endelig til Hovedstaden Casca. I Stadsporten saae jeg, isteden for Vagt, endeel Høns, Giæs, Fuglereeder og Spindelvæve. Paa Gaderne spadseerte en Hoben Sviin og Philosopher imellem hverandre, som man allene kunde kiende fra hinanden paa Dannelsen; thi de sidste vare ligesaa besølede som de første. Alle Philosopherne bare eet Slags Kapper; men af hvad Farve, kunde jeg ikke skielne, da det var umueligt at opdage den igiennem det Støv og Snavs der hængte paa dem. Jeg standsede ved een af disse Viise, som, aldeles henrykt i Betragtninger, rendte lige paa mig. - Om Forladelse, Hr. Magister! sagde jeg, tør jeg spørge hvad denne Bye hedder? - Han blev længe 119 staaende ubevægelig, med tillukte Øine, som om hans Siel havde taget Afsked med sit Legeme; endelig kom han til sig selv igien, og svarte med et Blik mod Himmelen: »Vi ere ikke langt fra Middag.« Dette utidige Svar, der røbede en fuldkommen Sandseløshed, lærte mig, at det er meget raadeligere at studere med Maade, end at blive rasende af for megen Lærdom. Jeg gik dybere ind i Byen, for at see, om jeg ikke kunde finde andre Mennesker eller fornuftige Dyr, end Philosopherne. Paa Torvet, som var meget stort, stode adskillige Støtter og Piller med Indskrivter paa. Jeg gik hen til een af disse Støtter, for at forsøge, om jeg forstod hvad der stod skrevet; men i det jeg stod og stavede mig frem, fornåm jeg, at min Ryg blev pludselig varm, og begyndte at blive ganske vaad. Jeg vendte mig om, for at opdage Kilden til denne varme Flod, og blev en Philosoph vaer, som uden Omstændighed forrettede det samme paa min Ryg, som Hundene pleie at forrette paa Afviserne. Fordybet i Tanker, havde han taget mig for en Støtte, hvorved han pleiede at forrette denne Ting. Jeg blev opbragt over saa skammelig en Streg, især da Hans Høilærdhed oven i Kiøbet skoggerloe over min Bestyrtelse, og gav ham et dygtigt Ørefign. Men herover blev han, som han var gal, foer i Haarene paa mig, og slæbte mig, trods al min Skrigen, rundt om paa Torvet. Da jeg mærkede, at hans Vrede slet ikke vilde lægge sig, satte jeg mig i Forsvarsstand, og gav lige for lige, saa at Indtægt og Udgivt hos os omtrent gik lige op, indtil vi endeligen, efter en hidsig Kamp, begge tumlede om paa Valpladsen.



giennempryglede mig Led for Led med deres Stokke og knyttede Næver, og slæbte mig halvdød efter Haarene rundt omkring paa Torvet. Ikke mætte, men trætte af at slaae, førte de mig omsider hen til et stort Huus; og da jeg der, med Fødderne mod Døren, af alle Kræfter stred imod at komme ind, sloge de et Reeb om Halsen paa mig, og trak mig, som et skraalende Sviin, ind i en Sal, hvor de lagde mig 120 paa Ryggen midt paa Gulvet. Alting laae her hultertilbulter imellem hinanden, saa at der saae ud omtrent som hos os ved Paaske eller Mikkelsdags Tider, naar Folk flytte, og alle Slags Redskaber, Kar og andet Huusgeraad ligger kastet imellem hinanden. Jeg begyndte nu at bønfalde mine Viise, om at sætte Grændser for deres Vrede, og lade sig bevæge til Medlidenhed, forestillende dem, hvor uanstændigt det var for Viisdommens Dyrkere at rase, som vilde Dyr, og overlade sig aldeles til de Lidenskaber, de selv tordne imod paa Cathedrer og Prækestole. Men Bønner og Forestillinger vare spildte. Den Philosoph, som havde vandet min Ryg, begyndte Striden paa nye, slog paa mig, som paa en Ambolt, og blev ved at mørbanke mig Elendige saa længe, at det lod til at han ikke blev forsonet før han fik Livet af mig. Jeg lærte nu, at ingen Vrede kan lignedes i Heftighed med den philosophiske, og at Dydens Lærere er langt fra ikke det samme, som Dydens Udøvere;

- thi meer og meer, jo meer han slog,  
Hans Blod og Galde kom i kaag.

Endelig kom fire andre Philosopher, hvis Kapper viiste, at de vare af en anden Sect, ind i Salen. De syntes at have Medlidenhed med mig, og standsede med Ord og Næver de andres Raserie. De toge derpaa nogle af mine Pryglere tilside, hviskede noget til dem, og førte mig hen i et andet Huus. Jeg blev hierteglad over at være sluppen af disse Røveres Hænder, og kommen til skikkelige Folk; og fortalte dem vidtløftigen Anledningen til den hele Al-larm. De loe ret hiertelig af denne, som de kaldte den, moersomme Tildragelse, og sagde mig, at Philosopherne pleiede, naar de spadserte over Torvet, i visse naturlige Tilfælde at standse ved disse Støtter; og at min Modpart sandsynligvis havde, fordybet i sine philosophiske Betragtninger, taget mig for een af dem. De fortalte mig tillige, at samme var en særdeles berømt Astronom, og de 121 øvrige, som med saa megen Hidsighed havde gaaet løs paa mig, Lærere i Moral-Philosophien.

Da jeg troede nu at være i fuldkommen Sikkerhed, hørte jeg dem med Fornøjelse fortælle dette og andet meere. Imidlertid kan jeg dog ikke nægte, at den Opmærksomhed, hvormed de betragtede min Skabning, gav mig nogle Skrupler i Hovedet; ligesom og de mange Spørsmaal om mit Fødeland, min Levemaade, Aarsagen til min Reise og deslige, syntes ikke at spaae mig meget got.

Men jeg havde nær opgivet min Aand af Angest, da jeg blev indelukt i et Slags Anatomiekammer, hvor jeg saae en gyselig Mængde Been og døde Kroppe, der opfyldte Værelset med en utaalelig Stank. Jeg havde troet at være kommen ned i en Røverkule, hvis ikke endeel Instrumenter, som hængte paa Væggene, havde betaget mig noget af min Frygt; da jeg deraf kunde slutte mig til, at min Vert maatte være Læge. Da jeg havde smagtet omtrent en halv Time allene i dette Fængsel, kom Fruen i Huset ind, og bragte mig Middagsmad, som hun selv havde tillavet. Hun forekom mig særdeles artig; men saae meget nøie paa mig, og sukkede bestandig. Jeg spurgte hende om Aarsagen til hendes Sorg; og hun svarte mig, at hun sukkede ved at tænke paa det, der forestod mig. »Du er rigtig nok,« sagde hun, »kommen til skikkelige Folk, thi min Mand, som boer i dette Huus, er Stadsphysicus og Doctor i Medicinen, og de andre, du saae, vare hans Colleger; men din usædvanlige Skabning har opvakt deres Forundring, og de have besluttet at tage din indvortes Dannelselse i nøiere Betragtning, og skiære dig op, for at see, om de i dine indvortes Dele kunde finde noget nyt til Anatomis Oplysning.« Denne Efterretning var mig et Tordenslag. Jeg gav et stort Skrig fra mig, og raabte: »Hvor kan man kalde dem skikkelige Folk, Madame! som ikke tage i Betænkning at skiære deres Næste op?« -

»Du Fingren stikke maa i Jorden, lugte til  
Hvad Land du lever i« -  
122

123

sagde hun. »De Folk, i hvis Hænder du er falden, ere meget skikkelige Folk, og have, blot for at oplyse deres Videnskab, besluttet denne Operation.« Jeg svarte hende, at jeg tusinde Gange heller vilde løslades af Røvere, end skiæres op af de allerskikkeligste Folk, styrtede ned for hendes Fødder, og bønfaldt hende med en Strøm af Taarer at udvirke Naade for mig. »Min Forbøn,« gientog hun, »vil kun lidt nytte dig, imod hele Facultetets Beslutning, der altid pleier at være ugjenkaldelig; men jeg vil stræbe at redde dit Liv ved et andet Middel.« Da hun havde sagt dette, tog hun mig ved Haanden, førte mig ud af en Bagdør, og fulgte mig, der skialv som et Espeløv, lige til Byens Port.

Da jeg her vilde tage Afsked med hende, og stræbte, som ikke meer end billigt var, at bevidne hende min Erkiendtlighed i de meest levende Udtryk, faldt hun mig pludselig ind i Talen, og forsikkrede, at hun ikke forlod mig, før hun saae mig i fuldkommen Sikkerhed. Da jeg ikke satte mig derimod, blev hun ved at følge mig.

Mens vi saaledes spadserte sammen fortalte hun mig adskilligt om Landets Beskaffenhed, som jeg hørte

paa med megen Begierlighed. Men omsider dreiede hun Talen hen til en Materie, som ikke klang synderlig i mine Øren, da det lod til, at hun, til Løn for hendes Artighed imod mig, fordrede en Artighed igien, som det var mig moralsk umueligt at vise hende. Hun beskrev mig, nemlig, med megen Følelse og Varme Konernes ulykkelige Skiebne i dette Land, da de philosophiske Skolemestere af Mænd, de have, aldeles begravne i deres Bøger, næsten ganske forsømme Ægteskabs Pligter. »Ja! jeg kan sværge Dem til,« blev hun ved, »at det var reent ude med os, dersom ikke, nu og da, een og anden artig fremmet Reisende ynkedes over vor ulyksalige Forfatning, og lindrede en Smule den almindelige Jammer.« Jeg lod, som jeg ikke forstod hvad hun vilde sige, og gik lidt stærkere til. Men min Koldsindighed giød kun Olie i den Ild, der flammede i den arme Frues Hierte, saa at

124

Den nylig elskovsyge, kielne, milde  
Sødtsmilende Gudinde pludselig  
Forvandlet blev til Furie; med vilde,  
Høitskingrende, fortvivlte Skrig,  
Og Hændevrid, og stærke Rusk i Haaret,  
Og gyselige Blikke -

forekastede hun mig min Utaknemmelighed; og da jeg desuagtet blev ved at gaae til, greb hun mig fat i Fligen af min Kappe, for at holde mig tilbage. Jeg sleed mig endelig med Magt af hendes Arme, og da jeg var saa meget hurtigere til Fods end hun, kom jeg hende i en Hast af Syne. Hvor rasende forbittret hun blev paa mig ved denne Leilighed, sluttede jeg af de Ord: *Kaki Spalaki*, det er: *utaknemmelige Hund!* som hun idelig udstødte. Men jeg fordøiede med Spartansk Høimodighed alle hendes Skiildsord; og glædede mig over, at jeg var sluppen nogenlunde heeløret af dette de Viises Land, som jeg endnu ikke uden en Slags Gysen kan tænke paa.

Næst ved dette Rige ligger Provindsen *Nakir*, som har en Hovedstad af samme Navn. Om samme kan jeg ikke sige meget; thi jeg skyndte mig saa hastig, som mueligt, igiennem alle de Lande, som grændsede til *Maskattia*, for at komme til Folk, der fordybede sig lidt mindre i Philosophie, og, fremfor alting, ikke vare saa ivrige for Anatomis Oplysning. Der var kommen en saadan Skræk i mit Blod, at jeg spurgte enhver, som jeg traf paa Veien, om han var Philosoph? og jeg drømte bestandig, i lang Tid efter, om Beenrade og anatomiske Instrumenter. Indbyggerne i Byen *Nakir* forekom mig ellers meget artige; thi enhver, som mødte mig paa Gaden, tilbød mig, uforlangt, sin Tieneste, og forsikkrede mig vidtløftigen om sin Velvillighed. Jeg fandt disse Forsikringer meget latterlige, da jeg aldrig lod mig mærke med mindste Tvivl om deres gode Hierte, og yttrede aldrig den ringeste Mistanke om deres Ærlighed; og sagde derfor til adskillige, at jeg ikke kunde begribe, hvortil de mange dyre 125 Forsikringer giordes nødvendig. Men de fornyede dem ved saadan Leilighed med de høitideligste Eeder. Uden for Byen kom en Person mig imøde, der gik meget langsomt, og sukkede under en stor Byrde, som han bar paa Ryggen. Han standsede, da han saae mig, og spurgte mig, hvor jeg kom fra? Da jeg fortalte ham, at jeg nylig havde været i Byen *Nakir*, ønskede han mig til Lykke med at være kommen uskadt derfra, da Indbyggerne, sagde han, vare bekjendte Gavtyve, der pleiede at udplyndre alle Fremmede. Jeg svarte ham, at hvis deres Gierninger svarte til deres Ord, havde jeg Aarsag til at holde dem for særdeles redelige Folk; eftersom enhver med de høieste Eeder havde bevidnet mig sin Ærlighed. Den gode Mand smilte herover, og sagde: »Tag dig i Agt for at troe nogen for vel, der udbasuner sin egen Retskaffenhed, og især den, som kalder Dievelen til Vidne paa sin Dyd!« Jeg glemmer aldrig denne Formaning, og har ofte befunden dens Grundighed. Derfor, saasart mine Skyldnere begynde at bande paa deres Ærlighed, forlanger jeg mine Penge tilbage, og laaner dem ikke en Skilling meer.

Paa Grændsen af dette Land kom jeg til en guulagtig Søe, ved hvis Strandbred der laae en treradaaret Færgebaad, hvori man for meget billig Betaling blev sat over til *det fornuftige Land*. Jeg gjorde Akkord med Færgemanden, steeg i Baaden, og morede mig meget paa denne Søreise. Thi de underjordiske Skibe roes ikke ved menneskelige Hænder, men ved Hielp af visse skiulte Maskiner drives de med en forunderlig Hastighed frem paa Vandet. Da jeg var kommen i Land, fik jeg fat paa een, som viiste mig Vei til Byen; og han fortalte mig underveis en heel Deel om Byens Tilstand, og Indbyggernes Beskaffenhed og Levemaade, som han lod til at være meget nøie underrettet om. Iblandt andet fik jeg at vide, at alle Borgerne studerte Logiken, og at denne Bye var Fornuftens sande Sæde, og svarte fuldkommen til sit og Landets Navn. Ved min Ankomst i Byen erfarede jeg strax, at min Veiviser havde sagt mig sandt; thi den ringeste 126 Borger, syntes mig, formedelst sin Skarpsindighed, Alvorlighed og sædelige Opførsel, at være en Raadsherre. Jeg løftede herover mine Hænder imod Himmelen, og udbrød: O! høistlyksalige Stat, som frembringer lutter *Catoner!*

Men da jeg nøiere lærte at kiende Tilstanden i Byen, mærkede jeg, at mange Ting gik en temmelig treven Gang, og at Staten paa en Maade var syg af Mangel paa Daarer. Thi da Indbyggerne overveie alting med megen Forsigtighed og Skiønsomhed, og lade sig ikke røre ved prægtige Løvter, blomstrende Taler og Flitterstads, tabes mange af de Midler, hvorved man ellers saa let, uden offentlig Bekostning, ansporer Borgerne i en Stat til store, og Fødelandet ofte meget nyttige Bestræbelser.

De skadelige Følger for Landet, som flyde af en saadan alt for ængstlig Betænksomhed, satte en vis

Finantsminister mig med megen Iver ud fra hinanden. »Det eene Træe,« vare hans Ord, »skilles her fra det andet blot ved Navnet og Udseendet. Der er ingen Kappelyst imellem Borgerne, da den eene ikke kan udmærkes ved noget Ærestegn for den anden, og ingen synes at være klog, fordi alle ere kloge. Jeg tilstaaer, at Dumhed er en Feil; men aldeles at udrydde den af en Stat, synes mig slet ikke raadeligt. Det er tilstrækkeligt for enhver Stat, naar der er saa mange Kloge deri, som der er offentlige Betiener. Der maa være nogle, som regiere, og nogle som lade sig regiere. Det, som Øvrigheden i andre Lande kan udvirke ved Dukkestads og Snurrepiberier, kan man ikke her sætte i Værk, uden ved vægtige Belønninger, der ikke sielden udtømme Skatkammeret; thi den Kloge fordrer for de mod Fædrenelandet viiste Tienester Kiernen, naar derimod Daaren lader sig afspise med Skallen. Saaledes virker, for Exempel, Titler og Ærestegn, der paa andre Steder lokke Daarer til de vanskeligste Foretagender, slet intet hos Borgerne her, som indsee, at den sande Ære bestaaer allene i Dyd og indvortes Værd, og derfor ikke lade sig blende af slige Smaatings falske Glimmer. Ved 127 Haabet om et evigt Navn i Aarbøgerne ansføres Eders Krigsfolk,« blev han ved, »til at gaae med uforfærdet Mod de største Farer imøde; hos os derimod, hvor man holder dette for Ordspil, og slet ikke begriber den Talemaade: at leve efter Døden, mangler denne Spore. De troe det ikke Umagen værd at tilvinde sig en Roes, som man ikke kan høre. Ikke at tale om tusinde andre Uleiligheder, som flyde af Tingenes alt for nøiagtige Undersøgelse, og som tilfulde bevise Rigtigheden af den Sætning: at *det er nødvendigt i en vel indrettet Stat, at i det mindste den halve Deel af Borgerne ere Narre*. Daarlighed er i Selskabet det samme, som Syrlighed i Maven: og for lidet af begge Dele, skader ligesaavel, som for meget.«

Jeg hørte denne Finantsministerens Tale med største Forundring. Men da han i Statsraadets Navn tilbød mig Borgerskab der i Byen, og anmodede mig om at blive der, blev jeg ganske rød i mit Ansigt, sluttende mig til, at jeg skyldte den Meening, han havde fattet om min Dumhed, denne Begiering, og at han ansaae mig velskikket til at være Syrlighed i Maven paa en Stat, der laae syg af al for megen Klogskab. Jeg blev strax efter bestyrket i denne Mistanke, da jeg hørte, at man havde besluttet i Raadet at sende et stort Antal Borgere som Colonister til andre Steder, og laane ligesaa mange Narre af Naboe-Nationerne, for at fylde Tallet igien. Jeg forlod derfor med Ærgrelse denne fornuftfulde Stad. Men den Sætning, jeg nylig talte om, og som vore Statsmænd hidindtil slet ikke have kiendt, den nemlig: »*At det er nødvendigt i en velindrettet Stat, at i det mindste den halve Deel af Borgerne ere Narre*«, kunde jeg i lang Tid ikke faae af Hovedet. Jeg undrede mig over, at en saa tienlig Regel i saa lang Tid havde været skiult for vor Klodes Philosopher. Dog maaskee gjør jeg dem Uret; det er mueligt, at een og anden kan have opdaget den og indseet dens Rigtighed; men ikke holdt det Umagen værdt at anføre den blandt de politiske Maximer, eftersom der hos os overalt er saa fuldt af Narre, at man (med Forlov at sige) finder ingen Flek, 128 end sige stor Stad nogensteds, som lider Mangel paa denne saare nyttige Syre.

Da jeg havde udhvilet mig lidet, gav jeg mig igjen paa Reisen, og vandrede gennem adskillige Provindser, som jeg med Stiltienhed gaaer forbi, fordi jeg fandt meget lidt usædvanligt og besynderligt i samme. Jeg troede derfor, at Nazars Underværker her havde Ende. Men da jeg kom ind i Landet *Cabac*, mødte mig nye Besynderligheder, der ville synes mange reent utrolige. Iblandt dette Riges Indbyggere, for Exempel, gives adskillige, som ingen Hoveder have, og komme ganske hovedløse til Verden. De tale igiennem en Slags Mund, som sidder midt paa Brystet. Formedelst denne Naturfeil ere de udelukte fra alle vanskelige Embeder, hvortil der fordres Hierne; og man har aldrig seet Exempel paa, at nogen hovedløs har faaet en vigtig Betiener her. De Poster, de antages til, ere for det meste Hof-Betiener. Saaledes tager man i Almindelighed Kammerjunkere, Hof-Marskaller, Haremsvogtere, Hof-Fourerere og deslige af den hovedløse Stamme. Af samme vælger man og Pedeller, Klokkere, Gravere, og andre, hvis Embeder nogenlunde kunne forrettes uden Hierne.

Undertiden optages dog een og anden af dem i Raadet, enten ved besynderlig Gunst af Øvrigheden, eller paa Grund af sin Families Fortienester, hvilket endog ofte skeer uden Landets Skade. Thi Erfarenhed lærer, at et Raads hele Myndighed gierne beroer paa nogle faa Raads-herrer, og at de øvrige kun ere der, for at fylde Tallet, og samtykke og underskrive hvad disse faa beslutte. Saaledes sadde der, i den Tid jeg opholdt mig i Byen, to hovedløse Assessorer i Raadet, med ligesaa stor Besoldning, som de andre. Thi endskiønt de, formedelst denne Naturfeil, ikke vare synderlig forsynede med Sandser, og altsaa ikke heller med Begreber, gave de dog deres Stemme med, og samtykkede de andres Meeninger. De vare endog deri lykkeligere end deres Kolleger, at, naar nogen Sag gik galt i dette Raad, blev man ikke stødt paa dem, der ingen Hoveder havde; men udøste allene sin Galde paa de 129 øvrige. Et tydeligt Beviis, at det undertiden har sin store Fordeel at være født uden Hoved. Denne Bye giver for Resten ingen af de andre Steder paa denne Klode efter i Pragt og Anseelse. Den har et Hof, et Universitet, og prægtige Kirker.

I de to Provindser, jeg strax efter kom til, nemlig *Cam-bara* og *Spelek*, ere alle Indbyggerne Lindetræer. For-skiellen imellem dem bestaaer allene deri, at de i den første Provinds aldrig blive meer, end i det høieste fire Aar gamle; da derimod de i den anden i Almindelighed leve over firehundrede Aar. Man seer derfor i *Spelek* mange Bestefædre, Oldefædre, og Tip-Oldefædre, hører en heel Deel Ordsprog og gamle Krøniker, saa at, naar man kommer der i Landet, skulde man troe, man var sat nogle Sekler tilbage i Tiden. Saa meget, som jeg ynkedes over hines Skiebne, saa høit priste jeg derimod disse lyksalige. Men da jeg nærmere fik betragtet begges sande Forfatning, mærkede jeg, at jeg havde taget feil i min Dom. I *Cambara* komme Indbyggerne inden faa Maaneders Forløb efter deres Fødsel til deres fulde Legems og Siels Modenhed, saa at det første Aar er tilstrækkeligt til deres Dannelse og Udvikling, og de andre tre synes dem

skienkede til at belave sig paa Døden i. Under disse Omstændigheder forekom dette Land mig at være en sand platonisk Republik, hvori alle Dyder naaede den størst muelige Fuldkommenhed. Thi da Indbyggerne, formedelst deres saa meget korte Levetid, staae bestandig ligesom paa Springet, og ansee dette Liv som en Port, hvorigiennem de hastig gaae ind i det andet, er deres Sind meere henvendt til deres tilkommende, end til deres nærværende Tilstand. Enhver kan derfor ansees der som en sand Philosoph, der, uden at bekymre sig meget for dette jordiske, stræber allene ved Guds frygt, dydige Handlinger og en reen Samvittighed at gjøre sig en tilkommende varig Lyksalighed værdig. Kort sagt, dette Land syntes mig beboet af lutter Engle, eller Helgene, og den sande Skole, hvor man best kunde lære alle Dyder. Man seer heraf, hvor ubilligen 130 mange knurre over Livets Korthed, og ligesom trætte med Forsynet derover; thi vort Liv kan eene kaldes kort, for saavidt vi spille dets meeste Tid paa Lediggang og Vellyst; og det vilde altid være langt nok, hvis det altid blev vel anvendt.

I *Spelek* derimod, hvor Levetiden udtrækkes over fire hundrede Aar, syntes alle Laster, som have Sted hos det menneskelige Kiøn, at herske. Folket har der blot de nærværende Ting for Øine, som om de vare evige, og aldrig skulde forgaae; og derfor har Oprigtighed, Ærlighed, Kydskhed og Velanstændighed taget Flugten, og givet Plads for Falskhed, Bedragerie, Vellyst og slette Sæder.

Dette lange Liv har endnu en anden meget sørgelig Virkning. De, som ved ulykkelige Tilfælde tabe deres Formue, komme til Skade paa deres Lemmer, eller falde i ulægelige Sygdomme, pleie med Utaalmodighed at forbande deres Tilværelse, og tilsidst at tage Livet af sig selv, da de, formedelst deres Levetids Længde, ikke see nogen Ende paa deres Lidelser. Livets Korthed er den virksomste Trøst for alle Elendige. Begge Lande opvakte meget min Forundring, og jeg forlod dem med Hovedet fuldt af filosofiske Betragtninger.

Jeg gik nu igiennem lutter øde og klippefulde Egne, og kom endeligen til *Spalank*, eller, som det almindelig kaldes, *det uskyldige Land*. Det har faaet dette Navn paa Grund af Indbyggernes Sagtmodighed og Uskyldighed. Man holdt disse Træer, der alle vare Steen-Eege, for de lykkeligste af alle Dødelige, fordi de vare aldeles frie for alle Sindslidelser, og følgelig for alle Laster.

Frie, langt fra Tvang, lød af sig selv enhver  
Naturens Bud, og øved' Ret og Dyd,  
Med Straf og Frygt aldeles ubekjendt,  
I sikker Roe; paa ingen hellig Steen  
Var Trudsler gravet; ingen hellig Tavle  
Forkyndte Lovens Torden. Ingen skialv  
For Overherrens Hevn; men uden Værn  
131 Enhver var tryg. Trompeten aldrig bød  
Dem mere Fyrsten mellem Brødres Lig,  
Paa blodbestænkte Valplads. Fredsomt Plovjern  
Var ikke smeddet om til Sværd og Spyd;  
Men uden Tvist og Kamp de spøjte bort,  
Som spæde Sødskende paa Moders Skiød,  
Det trygge Liv i Fredens kielne Favn.

Da jeg kom til denne Provinds erfarede jeg, at alt hvad Rygtet havde sagt mig derom, var sandt: at, nemlig, Indbyggerne blot af egen Tilbøielighed, og ikke efter Loves Forpligtelse, udøvede Dyden. Misundelse, Begierlighed, Vrede, Had, Stolthed, Ærgierrighed, Ueenighed, og alle andre Menneskeslægtens Laster, fandt jeg aldeles forjagne af dette Land. Men tilligemed Lasterne savnedes der og mange Ting, som pryde Menneskekiønnen, og hæve de fornuftige Skabninger over Dyrene. Naar man undtager Theologien, Physiken og Astronomien, dyrkedes for Resten ingen Videnskaber der, og Lovkyndigheden, Politiken, Historien, Sædelæren, Mathematiken, Veltalenheden og mange andre, vare Videnskaber, som man kjendte ikke engang af Navnet. Da Misundelse og Ærgierrighed slet ikke finder Sted hos dem, savnes og aldeles den Kappelyst, som ansporer saa ofte Folk til de største og berømmeligste Foretagender. Der var ingen Paladser eller prægtige Bygninger, ingen Raadsale eller Tinghuse, og ingen store Midler, da der hverken var Øvrighed, Processer, eller Gierrighed. Med faa Ord: Der var ingen Udyder; men heller ingen Smag, Kunst, Pragt eller slige Ting, som dog holdes for Fuldkommenheder, give Staterne Anseelse, og forfine Menneskene; saa at man syntes meget meere at befinde sig i en virkelig Eegeskov, end i en kultiveret Stat. Jeg var derfor i lang Tid tvivlsom i, hvad jeg skulde dømme om denne Nation, og om virkelig en saadan naturlig Tilstand skulde være ønskelig for Menneskeligheden. Dog, da jeg omsider betænkte, at Mangel paa Kultur kan meget bedre taales end Mangel 132 paa Dyd, og at Ukyndighed i Mord, Vold, Tyverie, og andre Siel og Legem fordærvende Laster, var forbunden med Ukyndigheden i visse Videnskaber, maatte jeg tilstaae mig selv, at denne Stat var lyksalig.

Paa Veien igiennem dette Land faldt jeg engang af Uforsigtighed over en Steen, og stødte fælt mit venstre Skinnebeen, saa at det hovnede. En Bonde, som saae det, løb strax hen og plukkede nogle Urter, som han lagde paa Saaret, hvorved Smerten strax lindredes og Hævelsen svandt. Jeg sluttede deraf, at dette Folk maatte have fortrinlig Styrke i Lægekunsten; og det forholdt sig virkelig saa. Thi da *Spalankernes* Studeringer indskrænkes til faa Videnskaber, lade de sig ikke, som vore Polyhistorer, nøie med Skallen; men

trænge ind til Kiernen. Da jeg takkede min Læge for den mig beviiste Tieneste, og sagde, at Gud vilde belønne ham derfor, svarte han mig, skiønt i simpel Bondestil, med saa megen Klogskab, Grundighed og Guds frygt, at jeg indbildte mig at see en Engel, eller et andet himmelsk Væsen, i et Træes Skikkelse for mine Øine. Man kan see heraf, hvor ubilligen vi støde os over Apathiens Tilhængere, hvilke vi troe at leve i Dovenskab og Uvirksomhed, fordi de ikke føle nogen heftig Begierlighed, Sorg eller Glæde, og overlade sig aldrig til Vrede eller nogen anden Sindslidelse. Men endnu tydeligere seer man heraf, hvor meget de fare vild, som troe, at Lasterne ere paa en Maade nødvendige hos Mennesket, og paastaae, at Vrede er Sielen i Tapperhed, Misundelse Stræbsomheds Spore, og Mistænksomhed Forsigtigheds Moder; thi Æblet falder ikke gierne langt fra Stammen, og af et ondt Æg kommer aldrig nogen god Kylling. Mange af de Dyder, hvoraf det menneskelige Kiøn bryster sig, og som ophøies til Skyerne, baade i rimede og urimede Vers, fortiene, naar man betragter dem med et philosophisk Øie, meget meer at lastes, end at berømmes.

Da jeg forlod dette Land, reiste jeg igiennem Provindsen *Kiliak*, hvis Indbyggere fødes med visse Tegn i Panden, som tilkiendegive, hvor mange Aar enhver skal leve. 133 Jeg holdt i Begyndelsen ogsaa disse Folk for meget lykkelige, da Døden aldrig kunde uforrnodentlig overrumple dem, eller rive dem bort midt i deres Synder. Men, da enhver veed, hvad Dag han skal døe paa, opsætte de alle deres Omvendelse til den allersidste Time. Hvis man derfor vil finde nogen, som lever gudfrygtig og skikkelig iblandt dem, maa man treffe een, hvis Aarstegn i Panden forkynder, at han synger paa det sidste Vers. Jeg saae adskillige gaee med hængende Hoveder omkring paa Gaderne; det var alle Personer, som skulde snart afsted. De talte Timer og Minuter paa deres Fingre, og saae med Rædsel den sig alle Øieblikke nærmende Død imøde. Dette lærte mig tydeligen at indsee Skaberens Viisdom og Godhed imod os i denne Henseende; og jeg fik fuldkommen Overbeviisning om, at det er Skabningerne got at være uvidende om, naar Døden kommer.

Jeg lod mig herfra i en lille Baad sætte over et sort Sund til Riget *Askarak*. Her mødte mig ganske nye Vidundere; thi ligesom Landet *Cabac* frembringer Mennesker uden Hoveder, saaledes komme her somme Indbyggere til Verden med syv paa eengang. Disse ere gierne store Universal-Genier; de Gamle gjorde i forrige Tider meget af dem, og tilbade dem, for denne Naturens Velgiernings Skyld, med næsten guddommelig Dyrkelse, saa at man aldrig valgte Anførere, Raadsherrer, Borgemestere eller Amtmænd af nogen anden, end deres Stamme. Da de have ligesaa mange forskellige Anlæg og Tænkemaader som Hoveder, forrette de rigtig nok med Iver og Hurtighed mange forskellige Ting, og mens Regjeringen var i deres Hænder, var der intet, som de jo tog fat paa og forandrede; men da de satte alting i Værk paa eengang, og de mangfoldige forskellige Ideer i deres mange Hoveder naturligviis meget let kom i Strid med hinanden, vidste de tilsidst hverken ud eller ind; og Sagerne kom lidt efter lidt i en saa forvirret Tilstand, at der behøvedes hele Aarhundrede, for at bringe det i Orden igien, som denne alting vidende Øvrighed havde forviklet. Det blev derfor bestemt 134 eengang for alle ved en Lov, at i Evighed aldrig noget Syvhoved herefter maatte ansættes til et vigtigt Embede; og at Staten fra den Tid allene skulde bestyres af enfoldige Folk, det er at sige, af dem, som kun havde et eeneste Hoved. Paa denne Maade ere disse tilforn saa vigtige Personer, der fordom bleve anseete som Halvguder, nu næsten i samme Forfatning, som de hovedløse i *Cabac*. Thi ligesom de ingen Ting kunne forrette, fordi de slet ingen Hoveder have, saaledes forrette disse alting bagvendt, fordi de have for mange. De Herrer Syvhoveder ere derfor og for nærværende Tid aldeles udelukte fra alle offentlige Embeder, og henleve deres Tid i Stilhed. Ikke destomindre tiene de dog Staten til en Slags Ziir. De føres omkring i Landet, som Gøglere, for at lade deres Kunster see, og vise Folk, hvor gavmild Naturen har været imod dem; men havde den været lidt meere sparsom, og ladet sig nøie med at give dem et eeneste Hoved, havde den gjort meget bedre. Af den hele syvhov'dede Stamme vare i min Tid kun tre i Embeder; men de havde ikke erholdet samme, hvis de ikke i Forveien havde ladet de sex Hoveder sætte af, og paa den Maade samlet igien de mange adspredte Ideer til sund Menneskeforstand i det eene tilbageblevne; ligesom man afskiærer et Træe de overflødige Grene, at de, som blive tilbage, skulle trives desbedre. Der er imidlertid meget faa, som vove at underkaste sig denne meget smertelige, og ofte dødelige Operation. Jeg lærte heraf, at for meget, af hvad det ogsaa er, er altid skadeligt, og at den sande Klogskab stikker i ordentlige Ideer i en enkelt Hierne.

Fra dette Land kommer man igiennem Udørkener til Fyrstendømmet *Bostanki*, hvis Indbyggere i den udvortes Skabning have megen Lighed med Potuanerne; men i den indvortes Dannelse have det forskellige fra dem, at deres Hierte sidder i det høire Laar; saa at man med Rette kan sige om dem, at de bære Hiertet i Buxerne. De holdes ogsaa for de største Kujoner blandt alle denne Klodes Indbyggere.

135

Jeg kom, ærgerlig i Hovedet over den besværlige Vei, til et Vertshuus tæt inden for Byens Port, og gav Verten endeel knubbede Ord, fordi det ingen Ende kunde faae med hvad jeg forlangte. Han faldt paa Knæ for mig, bad mig med grædende Taarer om Skaansel, og holdt det høire Laar hen til mig, at jeg skulde føle, hvor hans Hierte pikkede. Jeg stak i Latter herved, og glemte hele min Ærgrelse; tørrede Taarerne af Øinene paa den arme Synder, og bad ham give sig tilfreds og ikke være bange. Han reiste sig op igien, kyste min Haand, og gik ud at lave Maaltidet til. Men ikke længe derefter blev der en jammerlig Skrigen og Tuden i Kiøkkenet, saa det skingrede i hele Huset. Jeg løb ud, og saae med største Bestyrtelse min Herr Kujon i fuldt Arbeide med at møerprygge sin Kone og Tienestepigerne; men saasart han saae mig, fik han Been og tog Flugten. Jeg vendte mig derpaa til Konen og Pigerne, som græd, og spurgde dem, hvad for en Misgierning de havde begaaet, siden de havde bragt denne sagtmodige Mand til saa gyselig en Vrede. De stode længe med

Øine fæstede paa Jorden, og svarte mig ikke et Ord, som om de frygtede for at lade dem mærke med deres Bedrøvelse; men langt om længe, da jeg baade med Bønner og Trudsler blev ved at spørge, brød Konen omsider ud i følgende Ord: »Du synes ikke, kiære Fremmedel at have megen Kundskab til Menneskene. Borgerne her, som ikke tør see nogen bevæbnet Fiende under Øinene, og, ved den mindste Larm udenfor, gjærne krøbe i et Musehul af Forskrækkelse, herske alle i deres Kiøkkener, og holde tyransk Huus med os svage Fruentimmer. Mod bevæbnede Folk føre de aldrig Krig; det er kun ubevæbnede de binde an med. Derfor er vort Land ogsaa bestandig udsat for Naboernes Spot og Udplyndring. I det næste Rige herved, som vi maa betale Skat til, ere Mændene ganske anderledes beskafne; de slaaes aldrig uden med bevæbnede Fiender, herske udenfor Huset, og lystre hiemme.«

Jeg beundrede denne Kones Forstand, og fandt, at hun var en bedre Skiebne værd. Og da jeg siden i Tidens 136 Længde havde gjort mig nølere bekiendt med den menneskelige Natur, maatte jeg tilstaae mig selv, at hun havde havt fuldkommen Ret i hvad hun sagde; thi man seer af tusinde Exempler, at det ikke var *Herkules* allene, der skialv for sin Kones Tøffel, men at det gemeenlig er alle de største Heltes Skiebne, taalmodigen at underkaste sig de Skiønnes Tyrannie; da derimod de største Kujoner, der, som *Bostankiterne*, bære Hiertet i Buxerne, ere Helte i Kiøkkenet. Denne Nation staaer under Naboerigets Beskyttelse, og betaler derfor en aarlig Skat til samme.

Jeg seilede fra dette Land, i en anden Baad, til *Mikolak*, og savnede min Frak, som jeg havde med dengang jeg steg i Baaden, da jeg kom i Land. Efterat jeg længe forgieves havde trættet med Færgemanden, der haardnakket blev ved at nægte Tyveriet, gik jeg til Stedets Øvrighed, og forestillede den, at jeg i det mindste havde Ret til at fordre mit igien, om det end nægtedes mig at føre Proces med Færgemanden om betroede og stiaalne Sager. Men denne blev ikke allene stivt ved at nægte det; men fordrede endog Straf over mig for falsk Beskyldning. I denne tvivlsomme Sag forlangte Raadet Vidner; men da jeg ingen kunde stille, tilbød jeg min Modpart at bevise sin Uskyldighed med Eed. Herover smilede Byefogden, og sagde: »Her i Landet, min Ven! har ingen Religions-Bekræftelse Sted; Lovene ere vore Guder. Slige Beviser maae derfor føres paa en formelig Maade, ved skriftlige Documenter eller Vidner. De, som ikke kunne forevise sligt, tabe ikke allene deres Sag, men dømmes tillige som falske Anklagere. Beviis Sagen med Vidner, saa skal du faae dit Tøi tilbage.« Jeg tabte altsaa Sagen, af Mangel paa Vidner; men jeg beklagede ved denne Leilighed ikke saa meget mig selv, som denne Stats Forfatning. Thi jeg saae heraf, hvor svage Selskabets Rettigheder ere, naar de grundes paa blotte menneskelige Love, og hvor liden Fasthed den politiske Bygning har, naar den ikke hviler paa Religionens Grundvold. Jeg opholdt mig i tre Dage her, og levede i en bestandig Frygt. Thi uagtet Lovene ere ypperlige, og 137 Forbrydelser straffes paa det strængeste, er og kan der dog ikke være nogen Sikkerhed at vente i et Land, hvor man ingen Religion har, og tager ikke i Betænkning at begaae enhver Forbrydelse, naar man blot kan skiule den.

Fra dette Atheistiske Land kom jeg over et meget høit og steilt Bierg til *Bracmat*, der ligger i en Dal ved Foden af Bierget. Indbyggerne i denne Bye ere Eenebærtræer. Den første, som kom mig imøde, styrtede med sin hele Legems Tyngde ind paa mig, saa at jeg tumlede baglænds overende; og da jeg spurgte ham om Aarsagen til denne Hilsen, bad han mig om Forladelse i de ziirligste Udtryk af Verden. Strax derpaa kom en anden, og stødte mig i Siden med en Stavre, som han holdt i den høire Haand, saa han nær havde gjort mig lændelam, og undskyldte ligeledes sin Uforsigtighed med en ligesaa kunstig, som vidtløftig Tale. Jeg tænkte, at denne Nation maatte være blind, eller i det mindste stærblind, og gik derfor omhyggelig langt til Side for enhver, som mødte mig. Men denne Feil reiser sig, som jeg siden kom efter, af sommes alt for skarpe Syn, som gjør, at de meget godt skielne de Ting, der ligge saa langt borte, at ingen andre kunne see dem; men derimod slet ikke see, hvad der ligger dem lige for Næsen eller Fødderne. Disse skarpseende Folk kaldes i Almindelighed *Makkatti*, og give sig for det meste af med Astronomien og den transcendentalske Philosophie. Til jordiske Forretninger ere de, formedelst dette giennem-trængende Syn, næsten aldeles uduelige, fordi de kun giennemskue de allerfineste Smaating, og derimod ere ganske blinde for alt hvad man kan tage og føle paa. Staten bruger dem imidlertid til at undersøge Metalgruberne; thi ligesaa slet som de see hvad der er oven paa Jorden, saa fortreffeligen see de det der er inden i den. Jeg bemærkede ved denne Leilighed, at visse Folk, som ere blinde af et alt for stærkt Falkesyn, vilde see meere, hvis de saae mindre skarpt.

Da jeg med megen Besværlighed havde vundet over et meget steilt Bierg, kom jeg til Landet *Mytac*, hvis 138 Hovedstad seer ud som en Pileskov, eftersom Indbyggerne alle ere Piletræer. Da jeg kom op paa Torvet, blev jeg et velvoxent, ungt Menneske vaer, der saae ud som Sundheden selv, at sidde paa en Natstoel, og ydmygeligen anraabe det forsamlede Raad om Medlidenhed. Da jeg spurgte, hvad dette vilde sige? svarte man mig, at det var en Misdæder, som i Dag skulde have den femtende Dosis. Fortumlet over dette Svar, gik jeg bort, for at faae Opløsningen paa denne mørke Tale at vide af min Vert. »Vi her,« sagde han, »vide aldeles intet af Pidsken, Brændemærken, Opklyngen, eller andre slige Straffe, hvormed man tugter Misdæderne i andre Lande, at sige, fordi vor Hensigt er ikke saa meget at straffe, som at forbedre de Skyldige. Den Synder, som du nys saae sidde paa Stolen deroppe, er en slet Forfatter, hvis Skrive-Orm hverken Raadets Forbud eller Paamindelser har kunnet fordrive, og som derfor nu underkastes offentlig Straf eller Kuur. Stadens Dommere, der alle ere Læger, blive paa denne Maade ved at plage ham med een Laxativ efter den anden, saa længe til Ormen forlader ham, og han holder op at skrive.« Et Par Minutter efter kom jeg op paa Byens offentlige Apothek, og saae der med største Forundring adskillige i Rad opstillede Krukker,

med følgende Paaskrifter: *Pulver for Gierrighed; Piller for Løstgæthed; Salve for Gruesomhed; Lenitiv, eller tempererende Draa-ber for Stolthed; Bark imod Vellyst*, o. s. v. Jeg kan ikke beskrive, hvor hovedsvimlet jeg blev over disse Koglerier. Men jeg havde nær gaaet reent fra mig selv, da jeg saa nogle Bundter Manuskripter med disse Titler: *Magister Pisags Prædiken, som, naar man læser den om Morgen, virker sex sedes; Doctor Jukesis opbyggelige Betragtninger, som befordre Søvn*, o. a. f. Jeg holdt denne Nation for at være særdeles urimelig, og for at undersøge nøiere disse Lægemedlers Kraft, aabnede jeg den første af disse Bøger. Den var skreven saa dumt, at jeg gabede ved den første Side; da jeg læste videre fornåm jeg allerede stærke Vrid i Maven, og inden jeg fik udlæst den anden Side, var 139 jeg saa plaget af Vinde, som man kan ønske sig; men da jeg for Resten var frisk, og trængte ikke til at laxere, slængte jeg den bort og skyndte mig derfra. Jeg saa alligevel heraf, at ingen Ting i Verden er aldeles uden Nytte, og at endog de jammerligste Skrivter ere tienlige til sit Brug. Det lærte mig og, at dette Folk, omendskiønt meget besynderligt, ikke var ganske daarekistegalt. Min Vert for-sikkrede mig, at han havde før været skrækkelig plaget med Søvnløshed om Natten; men at han var bleven fuldkommen helbredet herfra, blot ved at læse *Doctor Jukesis Betragtninger*; thi denne Bog, sagde han, var saa kraftig, at den kunde dysse Aarvaagenhed selv i Søvn. Ved at høre dette og andet, fik jeg Hovedet fuldt af ganske underlige Tanker; men for ikke reent at forstyrres i mine gamle Ideer, forlod jeg i største Hast dette Land; og det var en Lykke for mig, at nye Besynderligheder og Vidundere, som jeg mødte i dem, jeg siden kom til, ikke tillode mig længe at tænke derpaa. Men da jeg havde fuldendt min Reise omkring denne Klode, og nøiere overtænkte den Mytaccianske Philosophie, syntes mig, at den Lægekunst, som var i Brug hos *Mytaccianerne*, ikke var saa ganske at forkaste. Thi jeg har ofte erfaret, at vi her i Europa have Bøger, der ligeledes virke Brækning, Søvn og Stolegang hos Læserne. Men hvad Sindets Sygdomme angaaer, er jeg ikke ganske af Meening med de Mytaccianske Læger, endskiønt jeg tilstaaer, at der gives visse legemlige Svagheder, som vi forvirre med Sielens, hvilket een af Poeterne her oven paa Jorden viseligen har an-mærket i følgende Sinddigt:

Vi længe nu, min Six, med samme Syge drages,  
Os onde Vædsker begge den har voldt;  
I Hiertet sidder det, hvoraf jeg plages,  
Mig kalder man i Selskab tvær og stolt;  
Men dig man ynker, deler blid din Smerte,  
Fordi du har i Fødderne din Meen,  
Og, naar du ikke dandse vil, hvert Hierte  
140 Undskylder venlig dine tykke Been.  
Naar derimod jeg vægrer mig at synge,  
Jeg kaldes egensindig, vranten, tvær,  
Eenstemmig af det hele Selskabs Klynge;  
Skiønt sikkerlig det lettere dig er,  
at dandse, kiere Six, end mig, at synge.

Da jeg havde forladt dette Land, og var sat over en brandguul Indsøe, kom jeg til Landet *Mikrok*. Men da jeg vilde gaae ind i en Stad af samme Navn, fandt jeg Porten tillukket. Jeg maatte bie temmelig længe, inden den forsøvnede Portvægter fik Jernet og Bolterne fra, og lukte op. I den hele Stad herskede den dybeste Stilhed, undtagen for saavidt de Sovendes Snorken foraarsagede en bestandig Susen for mine Øren, saa at det forekom mig, at jeg var kommen til Søvnens sande Boelig, saaledes som den beskrives af Poeterne. Jeg tænkte derfor ved mig selv: Ak! at adskillige Borgemestere, Raadsherrer og andre slige ærværdige Borgere i mit Fædreneland, vare fødte heri hvor kunne ikke disse for deres Roelighed saa omhyggelige Mænd leve roeligt og mageligt i denne lyksalige Bye! Af Skildter og Overskrivter paa Husene mærkede jeg dog, at Kunster og Haandværker vare i Gang her, og at man lagde sig efter Lovkyndigheden. Ved Hielp af disse Skildter fandt jeg et Vertshuus, hvor jeg dog maatte blive udenfor, da Dørrene vare tillukket; thi det var Nat hos disse Folk, endskiønt Solen stod midt paa Himmelen. Jeg kom omsider ind, efter at jeg længe af alle Kræfter havde banket paa. Man sagde mig, at Dag og Nat deelttes her i tre og tive Timer, hvoraf de nitten anvendtes til at sove, og de øvrige fire til at vaage i. Jeg sluttede heraf, at baade offentlige og huuslige Sager maatte blive meget forsømte; og bad derfor, at man vilde bringe mig i største Hast hvad Mad der var først ved Haanden, af Frygt for, at Natten skulde overfalde Kokken midt i Tillaveisen af Middagsmaaltidet. Men da alting her forrettes uden mange Omstændigheder, og alt overflødigt sættes til 141 Side, er de *Mikrokianers* korte Dag lang nok til deres Forretningers Afgjørelse. Efter Maaltidet, som jeg fik hurtigere end jeg havde formodet, fulgte min Vert mig omkring i Byen. Vi gik ind i en Kirke, og hørte en Prædiken, der rigtig nok ikke varede længe; men var ligesaa fyndig som kort. Taleren gik strax til Texten, brugte ingen Omsvøb, ingen Gientagelser, ingen Fyldekalk; saa at jeg fandt denne Tale, ved at sammenligne den med *Magister Peders* Prækener, der saa tidt have kiedet mig, at indeholde meget meere end de allerlængste af hans. Med samme Korthed bleve Sagerne afhandlede i Retten. Sagførerne sige meget med faa Ord, og Vidnerne blive strax fremkaldte og forhørte. Jeg erindrer mig blandt andet en Tractat i Anledning af et Forbund, som nylig var sluttet med et af Naborigerne, der var affattet i disse Ord: »Der skal være et bestandigt Venskab imellem *Mikro-kianerne* og *Splendikianerne*. Floden *Klimak* og *Bierget Zabor* skulle være *Grændseskiællene* imellem begge *Riger*. Underskrevet &c. &c.« Saaledes ere tre Linier hos dem tilstrækkelige til det, hvortil vi bruge hele Bind. Man lærer heraf, at man med meget mindre Larm og Tidsspilde kunde komme til Maalet, hvis man lod al unyttig Omsvøb fare, ligesom en Vandrer sparer sig den halve Vei ved at gaae ligefrem. Alle

Indbyggerne ere Cypresser, og skilles fra andre Træer ved visse Knuder i Panden. Disse Knuder tage paa visse Tider af og til; og naar Panderne begynde at hovne, faae de, ved det at Vædskerne synke ned til Øinene, en Slags Snue, der forkynder den tilstundende Nat.

Omtrent een Dags Reise derfra ligger *Makrok*, eller, som Navnet betyder, *De vaagendes Land*, hvis Indbyggere aldrig sove. Saasnart jeg kom ind i Hovedstaden, mødte jeg en ung Person, der hastede meget; jeg bad ham meget ydmyg at vise mig et skikkeligt Vertshuus; men han svarte, at han havde travlt, og løb sin Vei. Alle havde saa stærkt Hastværk, at de ikke syntes at gaae, men løbe eller flyve igiennem Gader og Stræder, som om enhver 142 frygtede at komme for silde. Jeg tænkte, der maatte være Ild løs, eller anden stor Ulykke paa færde i Byen, og travede længe allene omkring, indtil jeg omsider kom til et Sted, som jeg kunde see paa Skildtet maatte være et Vertshuus. Her løb nogle op, andre ned af Trapperne, og somme snublede af bare Forskrækkelse; saa at jeg næsten et heelt Qvarteer maatte blive staaende i Forstuen, inden jeg kom ind. Man bestormede mig strax med tusinde unyttige Spørsmaal; een spurgte mig, hvorfra jeg var? hvor jeg agtede mig hen? hvor længe jeg vilde blive der i Byen? en anden: om jeg vilde spise allene, eller i Selskab? i hvad for et Værelse? i det røde, grønne, gule eller sorte Kammer? ovenpaa eller nede i Stuen? og andet meere. Verten, der tillige var Skriver ved en Underret, vendte sig om for at besørge Maden, men kom strax ind igien, og forklarte mig med uendelig Vidtløftighed Sammenhængen i en Proces, som havde varet i ti Aar, og nu blev ført for det fiortende Ting. Jeg haaber, sagde han, at den om to Aar vil blive bragt til Ende, siden der kun ere to Retter tilbage, hvorfra ingen videre Appel har Sted. Han forlod mig ganske bestyrtset over hans Tale, der lærte mig, at denne Nation var meget beskæftiget med ingen Ting. Mens han var ude, saae jeg mig omkring i Huset, og blev en Bogsamling vaer, der, naar man vilde regne Bøgernes Antal, var meget betydelig; men i Hensigt til deres Indhold yderst ussel. Iblandt de Folianter, som vare prægtigst indbundne, lagde jeg Mærke til følgende:

- 1) Beskrivelse over *St. Kat-Kirken*, 24 Bind.
- 2) Beleiringen for Fæstningen *Pehunk*, 36 Bind.
- 3) Om Brugen af den Urt *Slak*, 13 Bind, med mange Kobbere.
- 4) Liigprædiken over Byefoged *Jaksi*, 18 Bind.

Da min Vert var kommen tilbage igjen, gav han sig i Snak med mig om Byens Forfatning, hvoraf jeg sluttede, at de sovende *Mikrokianer* udrette meget meer end de vaagende *Makrokianer*, da hine gaae lige til Kiernen, 143 mens disse lege med Skallen. Ogsaa disse Folk ere Cypresser, og naar man undtager Knuderne i Panden, afvige de i udvortes Dannelselse meget lidt fra Indbyggerne i *Mikrok*. Men de have intet Blod, eller rettere Saft i deres Aarer, som de andre Træer paa denne Klode; men i dens Sted en vis tyk Vædske, der har samme Egenskab som Qvæksølv: og nogle paastaae, at den virkelig er Qvæksølv, da den frembringer samme Virkninger som dette i Thermometre.

Efter to Dages Reise kommer man herfra til Republiken *Siklok*, som bestaaer af tvende med hinanden forbundne Stater, der have ganske modsatte Love. Den første, som kaldes *Miho*, er stiftet af *Mihak*, en gammel berømt Lovgiver og de Underjordiskes *Lycurgus*. Han søgte fornemmelig ved Sparsomheds Love at styrke sin Stat, og forbød strængeligen al Overdaadighed. Denne Provinds fortæner derfor og for sin Afholdenheds og Sparsomheds Skyld at kaldes det nye *Sparta*. Men jeg undrede mig over, i en saa vel indrettet Stat, der gjorde sig til af sine ypperlige Love, at finde saa mange Tiggere; thi hvor jeg vendte mig hen, saae jeg et Træe, som bad om Almisse, saa at man aldrig kan reise nogen kiedsommeliger Vei. Da jeg nøiere undersøgte denne Stats Forfatning, fandt jeg, at netop Indbyggernes Afholdenhed var Kilden til denne Elendighed; thi da al Pragt og Overflod er forjaget, og de Rige ikke nyde deres Rigdom, hendøser Pøbelen sit Liv i Uvirksomhed og yderlig Armod, da den intet kan faae at fortæne. Jeg lærte heraf, at Paaholdenhed og Sparsomhed har samme Virkning i en Stat, som Blodets Forstoppelse i det menneskelige Legeme.

I den anden Provinds, *Liho*, lever man derimod i Overflod, og gjør sig tilgode, uden at spare nogen Bekostning. Derfor blomstre Kunster og Haandværker der overalt, Borgerne opmuntres til Arbeide, hvorved de ikke allene undgaae Mangel, men endog ofte berige sig, og hvis nogen lever i Armod, er det hans egen Ladheds Skyld, da han ingensteds savner Leilighed til at fortæne sit Brød.

144

Saaledes give de Riges Ødselhed hele Staten et Slags Liv, ligesom Blodets Omløb giver Legemets Lemmer Sundhed og Styrke.

Til dette Land grændser *Lama*, Lægekunstens berømte Sæde. Man dyrker der med saa megen Flid denne Videnskab, at ingen holdes for en ret ægte Doctor, hvis han ikke har studeret ved Universitetet i *Lama*. Derfor vrimler og Staden saaledes af Læger, at man meget snarere møder en Doctor, end et Menneske. Hele Gader bestaae blot af Apotheker, Anatomiekammere og Værksteder, hvor man gjør chirurgiske Instrumenter. Da jeg engang spadserede omkring i Byen, mødte jeg et lille Træe, som gik omkring og solgte Fødde- og Dødelister. Jeg saae med største Forundring, at der i sidste Aar vare fødte



hundrede og halvtredsindstive Træer, og sexhundrede døde. Jeg kunde ikke begribe, hvorledes Døden kunde holde saaledes Huus i Apollos eget Tempel, og spurgte derfor Drengen, om der i forrige Aar havde været nogen usædvanlig smitsom Syge eller Pest i Byen? Han svarte mig, at for to Aar siden var Antallet af de Døde endnu større, og at dette var det sædvanlige Forhold imellem de Fødde og Døde, da de sidste altid pleiede at være tre gange saa mange som de første, eftersom Indbyggerne bestandigen ere udsatte for dødelige Sygdomme, saa at Byen, hvis den ikke fik aarlig Tilskud af Folk fra Provindserne, snart vilde blive ganske tom. Jeg holdt det ikke for raade-ligt, da jeg hørte dette, at blive her for længe, og skyndte mig i en Hast fra Byen, saa meget meere, da den blotte Lyd af Læge og anatomiske Instrumenter, fra den Tid af jeg var i Philosophernes Land, bestandig opvakte en Slags Gysen hos mig. Jeg løb, og standsede ikke min Fart, før jeg kom til en lille Flek, som laae fire tusinde Skridt derfra, hvor Indbyggerne havde ingen Læger, og følgelig heller ingen Sygdomme.

Jeg reiste videre, og kom efter to Dages Forløb til *det frie Land*. Indbyggerne her ere deres egne Herrer, og bestaae af adskilte Familier, der hverken have Øvrighed 145 eller Love. De udgiøre alligevel en Slags Stat, og raadføre sig i Tilfælde, som angaae det Hele, med de Ældste, der bestandigen raade til Fred og Eenighed, og indskiærpe det første Naturens Bud: *Gjør ikke imod en anden, hvad du ikke vil, at en anden skal gjøre imod dig!* I alle store og smaa Byer stod Frihedens Billede, trædende Baand og Lænker under Fødder, udgravet, med denne Overskrift: *Den gyldne Frihed*. I den første Bye, jeg kom igiennem, syntes alting at være roligt nok; men Borgerne gik med visse Sløifer, af forskellige Farver, som betegnede de forskellige Partier, hvori Staden den Gang var deelt. Udenfor alle de Fornemstes Porte vare Skildvagter, og alle stode ligesom færdige til at slaaes; thi Stilstanden var forbi, og Krigen skulde begyndes igjen den følgende Dag. Jeg flygtede derfor med største Angest derfra, og holdt mig ikke for ret frie, før jeg havde faaet dette Frihedens Land reent af Syne.

Ikke meget langt derfra ligger *Jochtana*, som jeg endnu meere gysede for, efter Beskrivelsen, da jeg troede, der at finde alle Ting meere urolige, usikre og forvirrede, end i Frihedens Land, eftersom man havde fortalt mig, at det var en Sammelplads for alle Religioner, og at alle de Lærdomme, som fandtes adspredte paa den hele Klode, vare samlede her som i en Middelpunkt, og lærtes offentlig. Da det randt mig i Tankerne, hvilke Bevægelser Religions Forskiellighed opvækker i de fleste europæiske Stater, vovede jeg neppe at gaae ind i Hovedstaden *Jochtansii*, hvor der var ligesaa mange forskellige Kirker, Gudstienester og modsatte Secter, som Pladser, Gader og Stræder. Men min Frygt blev snart tilintetgjort, da jeg overalt blev den fuldkomneste Eenighed vaer, uden mindste Uvillie. I verdslige Ting havde alle det samme Maal, eet Sind, eet Arbeide, een Hvile. Thi da det under Livs Straf er paalagt, at den eene aldrig maa hindre den anden i sin Religions Udøvelse, og at ingen Bitterhed maa have Sted mellem Secter af modstridige Lærdomme, saa er der Ulighed i Meeningen uden Fiendtlighed, Disputeren uden 146 Klammerie, og intet Had, fordi der er ingen Forfølgelse. Der var blot en vedvarende, men anstændig Kappelyst imellem de forskellige Partier; thi enhver Sect stræbte ved et ustraffeligt Liv og uskyldige Sæder at bevise sin Religions Fortreffelighed. Ved denne vise Statsbestyrelse sørgede Regieringen for, at der forarsagedes ligesaa liden Uorden af disse forskellige Religions-Meeninger, som af de forskellige Kramboder paa Torvene, eller ulige Værksteder, naar de allene ved gode Varer og forsvarligt Arbeide lokke Kiøbere til sig, uden Bedragerie, Vold eller Bagtalelse. Paa denne Maade forekommes al Leilighed til Ueenighed, og en anstændig Staten meget nyttig Kappelyst vedligeholdes imellem Borgerne. Heraf seer man, at ikke Forskiellighed i Religionen, men Samvittigheds Forfølgelse allene har Skyld i de Uroligheder, som i denne Henseende herske paa andre Steder.

En vis lærd *Jochtanenser* gav mig en udførlig Underretning om dette Folks Sæder, Regiering, og Aarsagerne til den der herskende Roelighed; jeg hørte ham med megen Fornøielse, og prægede alt dybt i min Erindring. I Førstningen gjorde jeg ham rigtig nok endeel Indvendinger, men tilsidst nødtes jeg til at give mig tabt, da han af tydelig Erfaring beviiste sine Sætninger. Da Virkeligheden laae mig soleklar for Øinene, og jeg ikke var ublu nok til at nægte mine egne Sandser, maatte jeg indrømme ham, at Tænkefriheden var den sande Grund til denne Stilhed og Eenighed. Jeg greb derfor til andre Vaaben, og sagde, at det var en Lovgivers Pligt, ved Indretningen af sin Stat meer at see paa Borgernes tilkommende, end paa deres nærværende Lyksalighed, og ikke saa meget at agte paa hvad der gavner dem i dette Liv, som paa hvad der behager Gud. Herpaa gav han mig følgende Svar: »Du bedrager dig, Fremmedel hvis du troer, at Gud, Sandhedens evige Kilde, finder Behag i sminket Dyrkelse og hykkelsk Tieneste. Hos de Nationer, hvor alle forpligtes efter Loven til at troe eet og det samme, staaer Dørren aabnet for Vankundighed og Forstillelse, da ingen hverken vil eller tør opdage sin sande Meening; men som oftest bekiender med Munden hvad han nægter i Hiertet. Derfor behandles Læren om de guddommelige Ting med saa megen Kulde, og forbliver i sin gamle Slendrian, ingen gjør sig Umage for at komme efter Sandhed, og Præsterne selv holde sig fra theologisk Studering, for ikke at brændemærkes med Navn af Kiettere, og lægge sig efter andre Videnskaber, som de med mere Frihed og mindre Fare kunne dyrke. Man fordømmer dem, som afvige fra den herskende Meening; men Hyklere og Øienskalke ere afskyelige for Gud, der har vildfarende Oprigtighed kierere end forstilt Be-kiendelse af den sande Troe.« Da jeg hørte dette, taug jeg burnstille, og vovede ikke at indlade mig oftere i Ordstrid med disse spidsfindige Folk.

Jeg havde nu tilbragt henved to Maaneder paa denne Reise, da jeg endelig kom til *Tumbak*, et Rige, der grændser til Fyrstendømmet *Potu*, og som jeg ansaae som mit Hiem, da jeg her saa saa got som Enden paa min besværlige Omvandring. Indbyggerne ere for største Deelen Olietræer, meget andægtige og strænge

Folk. I det første Herberg jeg kom til, maatte jeg, saa sulten som jeg var, i to Timer vente paa Frokosten, trods alle gientagne Fordringer. Aarsagen til denne Nølen var Vertens utidige Andagt, som ikke tillod harn at forrette nogen Ting, før han var færdig med sin Morgenbøn. Da han langt om længe havde faaet Ende paa den,

- - treen han ind  
Bleg, mumlende, med Haanden under Kind,  
Og rakte mig et Stykke mullent Brød  
Til fiorten Dage gammelt Lammekiød -

Men den Frokost maatte jeg betale, og jeg kan forsikre, at jeg aldrig har kiendt en saa andægtig og tillige ubarmhiertig Vert som denne. Jeg tænkte derfor ved mig selv: at det var bedre, lidt meer at spare paa Bønner, og lidt mindre paa Kierligheds Gierninger; men jeg holdt min 148 Fortrydelse hos mig selv, da jeg vel vidste, at intet er farligere, end at opirre himmelsksindede Gemytter. Alle Borgerne i denne Bye vare strænge Moralister og Sæder heglende Catoer. De gik omkring paa Gaderne med hængende Hoveder og Grene, prækede mod Verdens Forfængelighed og fordømte enhver, endog den alleruskyldigste Fornøielse til Helvedes Afgrund. De lastede alting med yderste Strængthed indtil Lader og Smil, og ved uophørlig Giennemheglen af andres Opførsel tilvendte de sig Navn af Helgene. Da jeg var udmattet af de mange Besværligheder, jeg havde udstaaet, og vilde muntre Sindet og styrke mig lidt igien ved uskyldig Forlystelse, maatte jeg høre ilde derfor over hele Byen, saa at hvert Huus forekom mig som en Skriftestoel.

Adskillige iblandt dem, da de saae, at hverken Formaninger eller Rettelser virkede paa mig, skyede mig som Gift og Pest. Jeg gider ikke opholde mig længe ved dette knarvorne Folks Beskrivelse; men eet Exempel maa jeg dog endnu anføre, som levende skildrer deres Karakter, og hvoraf man let kan slutte sig til alt det øvrige. En *Tumbakker*, som jeg havde kiendt før, og holdt Venskab med i Potu, saae mig af en Kendelse gaae forbi et Vertshuus, og bad mig gaae ind med. Da han havde hørt, at jeg pleiede at gjøre mig lidt tilgode, satte han mig med saa megen Bitterhed tilrette for min Opførsel og Levemaade, at Haa-ret stod mig paa Hovedet, og alle mine Lemmer begyndte at zittre. Imidlertid mens denne min Cato tordnede herimod, drak vi et Glas sammen efter det andet, saa længe til Hovederne bleve os for tunge, og vi begge faldt baglends ned paa Gulvet og bleve baarne halvdøde hiem. Da jeg havde sovet Rusen ud, og var kommen til mig selv igjen, overtænkte jeg alvorligen denne Nations Andagt, og fandt, at slig hellig Nidkierhed meere har sin Grund i Galden og onde Vædsker, end i sand gudelig Føielse. Jeg holdt imidlertid for raadeligt, ikke at aabenbare denne Meening for nogen, og reiste stiltiende bort.

Efter to Maaneders Forløb kom jeg omsider hiem, meget 149 udmattet; thi mine Fødder vare af den idelige Omtrasken blevne saa ømme, at jeg neppe kunde staae paa dem. Jeg kom ind i Staden Potu den tiende Dag i Ask-Maaneden. Det første jeg tog mig for, var, allerunderdanigst at overlevere Fyrsten min Dagbog, som han strax befalede at lade trykke. Man maa mærke, at Bogtrykkerkunsten, som *Europæerne* og *Chineserne* gjøre sig til af at have opfundet, meget længe tilforn har været i Brug her. Potuanerne fandt saa stor Smag i min Reisebeskrivelse, at de aldrig kunde blive mætte af at læse den. Smaatræer løbe rundt omkring paa alle Gader og Stræder med den, og raabte: *Hof-Løber Skabbas Reise omkring hele Verden*. Opblæst af dette lykkelige Udfald, tragtede jeg nu efter meget høiere Ting, og gjorde mig Haab om et særdeles stort og anseeligt Embede; men da jeg mærkede, at dette Haab slog mig feil, indgav jeg paa nye en Ansøgning til Hans Durchlauchtighed, hvori jeg satte mine Arbejder i Lys, og bad om Belønning for mine ualmindelige Fortienester. Fyrsten, som var mild og velgiørende, lod sig bevæge af mine Bønner, og lovede at have mig i naadig Erindring: han holdt og sit Løfte, men den hele Naade bestod i et aarligt Tillæg til min forrige Løn. Jeg havde spidset min Næse paa en ganske anden Belønning, og lod mig derfor ikke tilfredsstillt hermed; men da jeg ikke torde overhænge Fyrsten med flere Ansøgninger, klagede jeg min Nød for Storkanzleren. Denne særdeles fornuftige Mand anhrørte mine Klager med sin sædvanlige Venlighed, og lovede at gjøre sit Beste for mig; men raadte mig tillige at afstaae fra en saa urimelig Begiering, og tage lidt rigtigere Maal af min Ubetydelighed og tynde Skønsomhed. »Naturen,« sagde han, »har været dig en Stedmoder; du mangler aldeles de Talenter, som bane Veien til vigtige Embeder. Man maa krybe, før man lærer at gaae, og det er naragtigt at ville flyve uden Vinger. Sæt, at du virkeligen fik hvad du saa daarligen begierer, saa maatte Lovene overtrædes, og Fyrsten vilde overalt blive lastet derfor; vær derfor tilfreds med din Lod, og opgiv et Haab, som 150 har Naturen imod sig!« Han tilstod mig for Resten mine Fortienester, og fandt den Standhaftighed, hvormed jeg havde udstaaet saa mange Besværligheder paa min Reise, Berømmelse værdig; »men det var ikke saadanne Fortienester,« blev han ved, »som gave Adgang til Statsforretninger; thi dersom enhver udstaaet Møie, enhver enkelt For-tieneste gav Rettighed til store Bestillinger, saa kunde enhver Maler, eller Billedhugger, den eene for sin Færdighed i at male, den anden for sin Færdighed i at udhugge, gjøre Fordring paa at blive Raadsherre. Fortienester bør belønnes, men Belønningerne bør og være passende for dem, som faae dem, at Staten ikke skal lide derved, og sætte sig blot for Latter.« Denne Tale slog mig, og havde den Virkning, at jeg i nogen Tid derefter holdt mig ganske rolig. Men da jeg ikke kunde udholde den Tanke at blive gammel i en saa ringe Bestilling, greb jeg igjen til det fortvivlede Anslag, jeg før havde ladet fare, at foreslaae en Forbedring i Statsindretningen, og saaledes ved et ganske nyt Paafund paa eengang at sørge baade for Landets og mit eget Beste.

Kort før min Reise havde jeg paa det nøiagtigste undersøgt dette Fyrstendoms indvortes Tilstand, for at

udfinde de betydeligste Mangler i dets politiske Indretning, og de Midler, hvorved samme best kunde afhielpes. Af Forfatningen i Provindsen *Kokleku* havde jeg lært, at Staten vakler, naar Fruentimmere have Deel i dens Bestyrelse; thi da samme af Naturen ere forfængelige, stræbe de at udvide deres Magt og Myndighed i det uendelige, og helme ikke, før de have tilveiebragt sig et fuldkommen uindskrænket Herredømme. Jeg besluttede derfor at gjøre et Forslag, om at udelukke det smukke Kjøn fra alle offentlige Embeder, i Haab om at faae Stemmer nok paa min Side, ved at sætte Sagen i sit rette Lys, og forestille dem tydeligen de Uleiligheder, som nødvendigen vare forbundne med den gamle Indretning. Det syntes mig en let Sag at overtale alle om den Fare, Mandkiønnet satte sig blot for, hvis de ikke i Tide søgte at svække denne 151 Fruentimmer-Magt. Fandt man, at denne Sædvanes fuldkomne Afskaffelse vilde have alt for store Vanskeligheder, paastod jeg, at man i det mindste burde indskrænke Qvinde-Regimentet inden snevrere Grændser. Jeg havde med dette Forslag en tredobbelt Hensigt. Først vilde jeg give mig Anseelse af at raade Bod paa en skadelig Statsfeil; for det andet, søgte jeg, ved i dette ædle og dybsindige Paafund at aflægge en Prøve paa min Skarpsindighed og Dømmekraft, at forbedre mine Omstændigheder; og endeligen for det tredie, fik jeg herved Leilighed til at hevne mig paa Fruentimmerne over de Fornærmelser og Spottegloser, de saa ofte havde tilføiet mig. Jeg maae reent ud bekiende, at min egen Fordeel og Lyst til at hevne mig vare de fornemste Drivefiære til dette Forslag; men jeg skiulte sniddeligen hvad jeg havde bag Øret, at jeg ikke skulde synes under Skin af Landets Tarv at søge min egen Fordeel, og saaledes at træde i andre Projektmageres Fodspor, der altid gjøre meget Væsen af deres Forslags almindelige Nytte for hele Landet; men naar man seer lidt dybere i Tingen, befindes eene og allene at have havt deres egen Fordeel i Sigte.

Jeg udarbejdede denne Plan med al den Kunst, som var mig muelig, understøttede den med de fyndigste Grunde, og indgav den allerunderdanigst til Fyrsten. Han, som bestandig havde givet mig Prøver paa sin særdeles Yndest, studsede over dette, som han kaldte det, daarlige og dumdristige Foretagende, og spaaede mig, at det vist vilde geraade til min egen Fordærvelse. Han søgte derfor ved Bønner og Forestillinger at overtale mig til at afstaae derfra; men

- - Skiønt til Vennens spildte Bøn  
Han føiede den vrede Fyrstes Trudsler,

saa lod jeg mig dog ikke afskrække. Jeg stolede deels paa Nytten af mit Forslag, deels paa hele Mandkiønnets Medhold, som jeg troede mig sikker paa, og blev haardnakket, trods alle Paamindelser, ved mit Forsæt. Jeg blev altsaa 152 efter Loven ført op paa Torvet, med en Strikke om Halsen, for at vente paa Raadets Udslag. Alle Raadsherrerne forsamlede sig, og da de havde givet deres Stemmer, blev Dommen afsendt til Fyrstens Underskrift, fra hvem den igien blev sendt tilbage, og ved en Herold offentlig oplæst, som følger:

»Efter moden Overveielse dømme vi: at det af Sr. *Skabba*, første Hofløber hos Hans Durchlauchtighed, gjorde Forslag, om at udelukke det andet Kjøn fra offentlige Embeder, ikke uden Statens allerstørste Skade kan antages og udføres, eftersom den halve Deel af Nationen, som bestaaer af Fruentimmere, nødvendigen maa opbringes ved denne Forandring, og derved blive Regieringen fiendsk og besværlig. Fremdeles holde vi det for ubilligt at nægte Træer af fortreffelige Egenskaber Adgang til de Æresposter, de vise sig værdige til, i Særdeleshed da det er utroeligt, at Naturen, som intet gjør hen i Taaget, uden Hensigt skulde have udrustet dem med saa ypperlige Gaver. Vi troe, at Statens Tarv udfordrer i Embeders Uddeeling meer at see paa Duelighed og Anlæg, end paa Navne. Og, da Landet ikke sielden har Mangel paa dygtige Subjekter, finde vi det daarligt, ved en Forordning eller Raadsbeslutning paa eengang at erklære den hele halve Deel af Indbyggerne, blot for Fødselens Skyld, uværdige og ubrugelige til Forretninger. Efter grundigste Overlæg kiende vi altsaa for Ret: At ovenmeldte *Skabba* bør, for sit saa daarlige, som dristige Forslag, at lide den i slige Tilfælde sædvanlige Straf.«.

Fyrsten tog sig denne min Ulykke meget nær; men da han aldrig pleiede at forandre Raadets Beslutninger, underskrev han Dommen, og efterat have sat sit Segl derunder, befalede han at gjøre den bekiendt; dog med denne Formildelse: at jeg, som en Udlænding, der var fød og opdraget i en fremmed Verden, hvor et hurtigt Hoved holdtes for en Fuldkommenhed, kunne i denne Betragtning befries for Livsstraf. Imidlertid paa det at Lovene, ved en saadan Eftergivelse ikke maatte tabe noget af deres 153 Ubrydelighed, skulde jeg sidde i Fængsel indtil Begyndelsen af Birkemaaneden, da jeg, tilligemed andre Forbrydere, skulde bortsendes til Firmamentet.

Da Dommen var bekiendtgiort, blev jeg altsaa henført i Stadens Arresthuus. Nogle af mine Venner raadte mig at protestere mod denne Dom, paa Grund af, at der havde befundet sig saa mange Fruer og Jomfruer iblandt mine Dommere, der følgelig havde dømt i deres egen Sag. Andre holdt det for raadeligere, at jeg tilstod min Forseelse, og undskyldte den med min medfødte Dumhed, som en Nationalfeil. Men jeg var ikke at overtale hertil, af Agtelse for mine overjordiske Medmennesker, hvis Anseelse jeg ved en saadan Bekiendelse ikke havde sat en liden Plet paa.

Ikke længe derefter hørte jeg, at Fyrsten havde besluttet at frietage mig for al Straf, hvis jeg blot vilde bede ham om Forladelse for min Misgierning; endskiønt Skatmesterinden *Rahagna* af alle Kræfter satte sig imod min Befrielse. Men, for at tilstaae Sandheden, maa jeg bekiende, at jeg ikke var meget misfornøiet med

min Dom; thi den Forretning, jeg havde, var mig meer forhadet end Døden, og jeg var kied af at omgaaes længer med disse af deres alt for store Viisdom opblæste Træer. Jeghaabede desuden at gjøre større Lykke i Firmamentet, hvor alle Fremmede, som jeg hørte, bleve uden Forskiel meget vel imodtagne.